

MGA HARI

2

Ang ikaduhang basahon sa mga Hari nagpadayog saysay sa inanay nga pagkaut-ot sa duha ka gingharian sa Amihanan ug sa Habagatan, ang Israel ug ang Juda.

Sayop ang panghunahuna nga kadtong pag-uswag sa ilang nasod gikan sa pagbaton nilag maayo ug tarong nga mga hari sama ni David ug Solomon ug nga human nila, ang nakasunod nga mga hari nakaguba ining tanan; o nga ang mga Judio nga gipukan sa mga Kaldeo mas makasasala kay sa katawhan sa panahon ni David.

Kon ayohon natog basa kining basahon, mamatikdan nga dili parehas og gibug-aton ang gipahamtang sa tagsulat ngadto sa mga hari ug sa ilang sumusunod. Mas ubos ra ba si Yeroboam II, nga mipabangon sa Israel sa kauswagan, sa kaugalingnan ug sa kalinaw sulod sa 40 ka tuig kay ni Solomon? O menos ba kaha siya nga magtotoo? Ug gani, sa unang basahon sa mga Hari, mahimut-on nga gisaysay sa tagsulat ang kaluho ug kabantog ni Solomon: mga butang materyal. Samtang ang ikaduhang basahon sa mga Hari, pipila ra ka tudling ang gigahin alang ni Jereboam II bahin sa pagtukod niya og laing templo gawas sa Jerusalem, paagi nga nagpasabot nga tungod ining iyang gibuhat, nawad-ag bili ang tanang kaayohan nga iyang nahimo.

Pinaagi ini, makita nato unsaon sa Diyos pagtudlo: una, dasigon niya ang iyang katawhan sa pagpaningkamot aron pagkab-ot sa kaugalingnan ug kauswagan, kay kining maong katawhan naa man sa kahimtang diin kinahanglan gyod nga modaog sila. Pasagdan sa Diyos nga sila magkasayupsayop. Wala niya badlonga si Solomon nga nagpuyo sa tumang kaluho. Apan unya, sa paglabay sa panahon, hinayhinay nga matukas sa ilang atubangan ang gingharian nga ilang gidamgo ug gipangandoy nga nag-anam og kahanaw. Nagmata sila ug nakaamgo; nakakat-on silag pagtulon-an gikan sa Diyos sa pagpangitag gingharian nga molungtad ug malukpanon, diin maghari ang Hustisya.

1¹ Pagkamatay ni Ahab mirebeldi ang Moab batok sa Israel. ² Samtang sa Samaria, nahulog si Hari Ocozias sa bintana sa iyang lawak sa taas ug nasamdan siya. Busero, nagpadala siyag mensahero nga miingon: “Lakaw ug kunsoltaha si Baal-zebub, ang dios sa Ekron kon maluwab ba ako sa akong samad.” ³ Unya, usa ka anghel ni Yahweh ang misulti kang Elias nga taga Tisbe: “Bangon ug lakaw. Sugata ang mga mensahero sa hari sa Samaria ug sultihi sila: Wala bay Diyos ang Israel nga mangonsulta man kamo kang Baal-zebub, ang dios sa Ekron?” ⁴ Kini ang gisulti ni Yahweh: “Dili ka na makabangon sa imong gihigdaan, mao kini ang imong kamatyan.” Ug mibiya si Elias.

⁵ Mibalik ang mga mensahero kang Ocozias busa, nangutana kini: “Nganong mibalik man kamo dayon?” ⁶ Mitubag sila: “Gisugat kami sa usa ka lalaki nga miingon kanamo: Balik kamo sa hari nga nagsugo kaninyo. Sultihi siya nga kini ang gisulti ni Yahweh – ‘Wala bay Diyos ang Israel, nga mangonsulta ka man kang Baal-zebub, ang dios sa Ekron? Dili ka na makabangon gikan sa imong gihigdaan. Hinunoa, kini ang imong kamatyan.’”

⁷ Gipangutana sila sa hari: “Unsay pagway sa lalaki nga misugat kaninyo sa dalan ug misulti niining mga pulonga?” ⁸ Miingon sila: “Aduna siyag kalupo nga ghimo sa balhibo, ug nagbakos og anit sa hawak ang maong lalaki.” Miingon ang hari! “Si Elias siya nga taga Tisbe.”

⁹ Gipalakaw ni Ocozias ang kapitan uban sa iyang 50 ka sakop aron adtoon si Elias nga naglingkod sa taluktok sa bukid ug miingon kaniya ang kapitan: “Tawo sa Diyos, nagsugo ang hari nga pakanaugon ka.”

¹⁰ Mitubag si Elias sa kapitan: “Kon tawo ako sa Diyos, may kalayog mahulog sa langit ug molamoy kanimo ingon man sa 50 mo ka kauban.” Unya, may kalayo nga miabot gikan sa langit ug gilamoy silang tanan. ¹¹ Nagpadala pag-usab ang hari og laing

kapitan, uban sa 50 ka sakop. Miingon siya kang Elias: “Tawo sa Diyos, miingon ang hari nga pakanaugon ka dayon.” ¹² Mitubag si Elias sa pag-ingon: Kon tawo ako sa Diyos, may kalayo nga mahulog sa langit ug molamoy kanimo ingon man sa 50 mo nga kauban.” Unya, dihay kalayo nga miabot gikan sa langit ug gilamoy silang tanan.

¹³ Gipalakaw sa hari ang ikatulong kapitan uban sa 50 ka sakop. Pag-abot sa ikatulung kapitan, miluhod kini sa atubangan ni Elias ug nakigsulti: “O tawo sa Diyos, pasayloa ako ingon man ang 50 ko ka kauban nga ulipon nimo, kaming tanan.” ¹⁴ Nasayod ako nga adunay kalayo nga nanaog gikan sa langit nga milamoy sa duha ka kapitan ug sa tag-50 nila ka sakop. Karon, ayaw tawon itugot nga mabale wala ang among kinabuhi.”

¹⁵ Miingon ang anghel sa Diyos kang Elias: “Kanaog uban kaniya, ayawg kahadlok.” ¹⁶ Mitindog si Elias, nanaog kuyog sa kapitan ug miadto sa hari nga iyang giingnan: “Kini ang gisulti ni Yahweh: Wala bay Diyos ang Israel nga nagpadala ka man og mensahero nga mangonsulta kang Baal-zebub, ang dios sa Ekron? Busa, dili ka na makabangon sa imong gihigdaan, diha ka ra mamatay.”

¹⁷ Namatay si Ocozias sumala sa giingon ni Yahweh nga gisulti ni Elias. Kay wala man siyag anak nga lalaki, mipuli kaniya paghari sa Israel si Joram, ang iyang igsoon. Nagsugod si Joram paghari sa Israel sa ikaduha ka tuig sa paghari ni Jehoram, anak ni Josafat sa Juda. ¹⁸ Ang ubang hitabon mahitungod kang Ocozias, ug ang iyang binuhatan nasulat sa Mga Panghitabo sa Mga Hari sa Israel.

Gidala si Elias sa langit

2^{•1} Gidala ni Yahweh si Elias pinaagi sa usa ka alimpulos. Ingon niini ang nahitabo: Mibiya sa Gilgal si Elias ug Eliseo, ² ug miingon si Elias

• 2.1 Ang kaulahian sa kinabuhi ni Elias mimatuod sa buhing Diyos nga naghatag og kinabuhi sa tawo.

Si Elias, ang nag-inusarang propeta, nagpuyo sa tumang kahamili, layo sa tawhanong pangurakat. Mao man gani nga gimbut-an sa Diyos nga dili siya mamatay sama sa ubang tawo. Kining balaan nga tawo dili mahinumdoman isip patay; kay walay bisag unsa, bisag kamatayon nga makabuntog sa usa ka tawo, nga “nagdilaab sa naghingaping gumga alang ni Yahweh, iyang Diyos.” Si Elias nag-inusarang nakig-away alang sa Diyos.

Gidala ni Yahweh si Elias... (b. 1). Pag-ingon sa Biblia nga gidala si Elias sa langit, dili buot sabton nga misutoy gyod siya “sa taas” (pareho sa Pagkayab ni Jesus). Niadtong pana-

hona, gitoohan sa mga tawo nga ang Diyos tua magpuyo sa taas; ang Diyos, nga nagsulti sa katawhan sumala sa ilang panghunahuna, buot nga si Elias makita sa mga tawo nga mahanaw sama nga gidala sa kahitas-an.

Amahan, amahan ko! (b. 12). Kining singgit sa kakurat ni Elias naggikan sa kasinatian sa Israel. Kaniadto ang kaaway nilang mga Kanaeong sangkap sa mga karwahe ug mga kabayo, samtang ang mga Israelita wala ini, nagsalig lang sila sa Ginoo nga ilang kusog ug kalig-on ug kinsa, maoy silbing karwahe ug kabayo alang nila. Nasaksihan ni Eliseo ang pagkahanaw sa tawo nga buhing simbolo sa presensya ug gahom sa Diyos taliwala sa Israel.

Ang katingalahang pagkahanaw ni Elias magdasig sa mga Judio sa paglaom sa mada-

kang Eliseo: “Dinhi ka na lang, kay gipaadto ako ni Yahweh sa Betel.” Mitubag si Eliseo: “Samtang buhi si Yahweh ug buhi ka, dili ko ikaw biyaan.” Busa, nagkuyog silang nanaog sa Betel. ³ Gisugat si Eliseo sa kauban niyang mga propeta sa Betel nga miingon: “Nasayaod ka ba nga kuhaon karon ni Yahweh gikan kanimo ang imong agalon?” Mitubag siya: “Oo, nasayod ako. Apan, hilom lang kamo.”

⁴ Miingon si Elias kang Eliseo: “Dinhi ka lang kay gipadala ako ni Yahweh sa Jerico.” Apan mitubag si Eliseo: “Samtang buhi si Yahweh ug buhi ka, dili ko ikaw biyaan.” ⁵ Busa, miabot sila sa Jerico.

Giduol si Eliseo sa kauban niyang mga propeta sa Jerico nga miingon kaniya: “Nasayod ka ba nga kuhaon ni Yahweh gikan kanimo ang imong agalon? “Oo, nasayod ko, apan hilom lang kamo.”

⁶ Miingon si Elias kang Eliseo: “Dinhi ka lang, kay gipadala ako ni Yahweh sa Jordan.” Ug miingon si Eliseo: “Samtang buhi si Yahweh ug buhi ka, dili ko ikaw biyaan.” Busa, nagpadayon silang duha. ⁷ Nagsunod usab sa layulayo ang 50 ka kauban nilang propeta sa Jerico.

Sa diha na sa kilid sa Jordan si Elias ug Eliseo, ⁸ gikuha ni Elias ang iyang kapa, gikumonkumon ug gibunal sa tubig. Natunga ang tubig ug mitabok sila sa ugang yuta sa suba.

⁹ Pagkatabok nila, miingon si Elias kang Eliseo: “Pangayoa ang buot nimo ug buhaton ko kanimo samtang dili pa ako kuhaon.” Miingon si Eliseo: “Maangkon ko unta ang dobleng bahin sa imong espiritu.” ¹⁰ Mitubag si Elias: “Lisod ang imong gipangayo. Apan

kon imo akong makita nga kuhaon na, maimo ang imong gipangayo apan kon dili wala kay mapangay-ya.”

¹¹ Samtang nag-istoryahanay sila sa ilang pagpanglakaw, anaay usa ka karwaheng kalayo ug mga kabayong kalayo kalit nga mipataliwala kanila. Unya, gidala si Elias sa langit sa usa ka alimpulos ¹² ug nakita kini ni Eliseo busa, misiyagit siya: “Amahan, amahan ko! Ang karwahe sa Israel ug ang mga mangangabayo niini!”

Dihang wala na makita ni Eliseo si Elias, gihubo niya ang iyang sapot ug gigisi. ¹³ Unya, gipunit niya ang kappa ni Elias nga nahulog ug mibalik siya ug mitindog sa tampi sa Jordan. ¹⁴ Unya gikuha niya ang kappa nga nahulog kaniya ug gibunalan ang tubig. Miingon siya: “Hain man si Yahweh, ang Diyos ni Elias?” Natunga ang tubig ug mitabok si Elisero.

¹⁵ Unya nakit-an siya sa pundok sa mga propeta sa Jerico sa pikas tampi sa Jordan nga miingon: “Nagpabilin kang Eliseo ang espiritu ni Elias.” Ug gisugat nila si Elias, miyukbo kaniya ug miingon: ¹⁶ “Ania uban sa imong alagad ang 50 ka isog nga lalaki. Palakta sila aron mangita kang Elias, tingalig gidala siya sa espiritu ni Yahweh unya, gipadpad sa bukid o walog.” Mitubag si Eliseo: “Walay usa nga palakton.” ¹⁷ Apan labihang pamugos sa mga propeta. Sa katapusan miuyon si Eliseo, ug gipalakaw ang 50 ka lalaki. Tulo ka adlaw silang nangita apan wala si Elias. ¹⁸ Unya, mibalik sila kang Eliseo sa Jerico, ug miingon siya kanila: “Dili ba, giingnan ko man kamo nga dili manglakaw?”

• ¹⁹ Miingon ang mga lalaking taga syudad kang Eliseo: “Tan-awa, agalon namo,

ogong pagbalik sa Ginoo aron sugdan pagtukod ang piho nga gingharian. Maoy ilang gitohan nga sa dili pa ni mahitabo, mobalik sab si Elias, aron pag-andam sa katawhan (basaha Sir 4:1 ug Mal 3:32). Basaha unsay ikasulti ni Jesus bahin ini (Mc 9:12).

Walay pamahayag sa Biblia unsay nahitabo ni Elias human sa iyang kamatayon. Mao nga

nag-andam ni nato sa pagpahibalo sa pagkabanhaw ni Jesus ug sa pagtulon-an sa simbahan sa pag-kayab ni Maria nga iyang Inahan.

• 19. Sa tanang bida sa Biblia, si Eliseo ra ang labing gigasahan sa paghimog mga milagro, apan wala siya isipang labaw sa uban tungod ini. Nagguyo siya taliwala sa mga anak sa

nindot ang pagkabutang sa maong syudad, sama imong sa nakita, apan maot ang tubig, maong bakanti ang yuta.”²⁰ Mitubag siya: “Dad-i ako ninyo ug bag-ong kolon nga sudlag asin.” Mao nga ila siyang gidadan.²¹ Busa, miadto si Eliseo sa tinubdan sa tubig ug giitsa ang asin, ug miingon: “Kini ang gisulti ni Yahweh: Ayohon ko na ang maong tubig. Dili na kini mahimong hinungdan sa kamatayon ni sa balatian.”²² Ug nahimong mayo ang tubig hangtod karong panahona, sumala sa gisulti ni Eliseo.

²³ Gikan didto miadto siya sa Betel. Diha siya sa dalan pagpanggawas sa syudad sa pipila ka batan-ong lalaki nga mibugalbugal kaniya sa pag-ingon: “Tungas, opaw!”²⁴ Milingi si Eliseo, gitan-aw sila ug gitunglo sa ngalan ni Yahweh. Unya, migawas gikan sa lasang ang duha ka gatasan nga oso ug gikinuskunis ang 42 kanila.²⁵ Gikan didto, mipadayon si Eliseo sa bukid sa Carmel. Unya mibalik siya sa Samaria.

3¹ Sa ika-18 ka tuig sa paghari ni Josafat sa Juda, nagsugod usab paghari si Joram nga anak ni Ahab sa Samaria. Naghari siya sulod sa 12 ka tuig.² Ug gibuhat niya ang daotan sa mga mata ni Yahweh, apan dili sama sa iyang amahan ug inahan. Gipanguha niya ang estatuwa ni Baal nga hinimo sa iyang amahan.³ Hinuon gipadayon niya ang mga sala ni Jero-boam nga anak ni Nabat, nga nagduhig sa Israel pagpakasala, ug wala mobiya niini.

Ang Israel ug ang Juda batok sa Moab

⁴ Adunay mga toril sa mga karnero si Mesha, ang hari sa Moab. Tuigtug, nagbayad siya sa hari sa Israel ug 100,000 ka nating karnero ug mga balahibo sa 100,000 ka torong karnero.⁵ Pagkamatay ni Ahab, mirebeldi sa hari sa Israel ang hari sa Moab.

⁶ Niadtong panahona, miadto si Hari Joram sa Samaria aron pagpalihok sa tibuk Israel.⁷ Gipahibalo niya si Josafat, hari sa Juda: “Nakigbatok kanako ang hari sa Moab. Mouban ka ba kanako aron makig-away batok kaniya?” Mitubag ang hari sa Juda: “Mouban ako kanimo kay ako ug ikaw usa ra, ang ako ug imong katawhan, ang akong mga kabayo ug ang imo.”⁸ Nangutana siya: “Asang dapit kita mosulong?” Mitubag siya: “Sa agianan sa disyer-to sa Edom.”

⁹ Pito ka adlaw nga nanglakaw ang mga hari sa Israel sa Juda ug sa Edom sa agianan ng may gilibotan. Wala nay tubig alang sa mga sundalo ug sa kahayopan nga ilang gidala.¹⁰ Busa, miingon ang hari sa Israel: “Gipaanihi ba kitang tulo ka hari ni Yahweh aron itugyan sa kamot sa Moab.”¹¹ Nangutana si Josafat: “Wala bay propeta dinhi si Yahweh aron mangonsulta kita kang Yahweh pinaagin kaniya?” Usa sa mga alagad sa hari sa Israel mitubag: “Ania si Eliseo, anak ni Shafat. Siya ang kanhing tigbubo ug tubig sa mga kamot ni Elias.”¹² Miingon si Josafat: “Nag-uban kaniya ang pulong sa Diyos.” Busa, miadto kang Eliseo ang hari sa Israel, ang hari sa Edom ug si Josafat.

¹³ Miingon si Eliseo sa hari sa Israel: “Unsay mahimo ko kanimo? Adtoa ang propeta sa imong amahan o inahan.” Apan gipangutana siya sa hari sa Israel: “Gitawag ba kaming tulo ka hari ni Yahweh aron itugyan sa kamot sa Moab?”¹⁴ Mitubag si Eliseo: “Samtang buhi si Yahweh ang Labing Gamhanan nga akong gialagaran, kon dili pa tungod kang Josafat nga hari sa Juda, dili ko ikaw atubangon ni tan-awon.¹⁵ Karon, dad-i ako ug magtutugtog sa alpa.” Samtang nagtugtog kini, gitandog si Eliseo sa kamot ni Yahweh¹⁶ nga miingon: “Kini ang gisulti ni Yahweh: Pun-a ug daghang kanal ang maong walog.¹⁷ Kay kini ang gisulti ni Yahweh: dili kamo makakitag hangin ug ulan, apan mapuno sa tubig ang walog aron kamo ug ang inyong kasundalohan makainom.¹⁸ Gamay lang kini nga butang sa mata ni Yahweh, kay ihatag pod niya sa inyong kamot ang Moab.¹⁹ Mapanag-iya ninyo ang tanang syudad nga ligan ug tumbahon ang tanang kahoy nga mamunga; tabonan ang tanang tubod ug pasadpasaron ang mga bato sa tanang tambok nga uma.”

²⁰ Pagkabuntag, sa panahon sa paghalad, diha na ang tubig nga gikan sa Edom, ug gibahaan ang tibuk kayutaan.

²¹ Unya, nasayran sa mga Moabita nga miabot ang tulo ka hari aron makiggubat kanila. Busa, ilang gipundok ang tanang lalaki nga husto nag idad, ug makamaong mogunit ug espada nga gipabantay sa mga utlanan.²² Sa pikas bahin sa walog, atua ang mga Moabita. Pagmata nila pagkaingon ugma nakita nila ang tubig nga gisilangan sa adlaw, sama kapula sa dugo.²³ Busa, miingon sila: “Siguro nag-away ug

mga propeta, nga sa ato pa, sa isig ka propeta. Mga kabos sila, nga may pagkapanatiko sa ilang gitooohan; nagpuyo isip katilingban sa mga matoohon uban sa ilang mga asawa ug mga anak. Gitabangan nila si Eliseo sa iyang misyon (basaha sa I S 19:18).

Nakadawat si Eliseo sa espiritu ni Elias ug gipadayon ang iyang misyon. Ang iyang mga milagro gisaysay sa mosunod nga mga ulohan. Malagmit ang uban ini gipalapdan na ug gipunan alang sa pagpanudlo (sama pananglitian sa kabahin sa 42 ka kabataan).

nagpinatyanay ang mga hari. Moasdang ta ug atong panguhaon ang mga bihag sa gubat!”²⁴ Pag-abot nila sa kampo sa Israel, mibarog ang mga Israelita ug gibuntog ang mga Moabita hangtod nga nangikyay.²⁵ Ug gisunod nila ang Moab dala ang espada. Gigun-ob sa mga Israelita ang mga syudad ug nanglabay ug mga bato ang matag usa sa mga tambok nga yuta hangtod nga tamokan kini. Gitak-opan nila ang tanang tubod ug giputol ang tanang kahoy nga namunga. Ang Kir-hareset lang ug ang mga bato niini ang nahibilin. Apan giliyokan sa mga lalaking may tirador ang syudad ug gikawatan.

²⁶ Pagkamatngon sa hari sa Moab nga lupigon siya sa gubat, gikuyog niya ang 700 ka manggugubat aron makaikyay sa may kiliran sa hari sa Edom. Apan dili nila kini mahimo.²⁷ Busa, iyang gikuha ang kamagulangan niyang anak nga lalaki, ang mopuli unta niya paghari, ug gisunog ibabaw sa paril isip halad sa Israel. Unya, dako kaayo ang kaligutgot nga midangat sa Israel. Busa, misibog sila ug mipauli sa ilang kayutaan.

Si Eliseo ug ang lana sa byuda

4 •¹ Annay usa ka babaye nga asawa sa usa ka kauban sa pundok sa mga propeta ang miingon: “Patay na ang akong bana nga imong alagad. Nasayod ka nga duna siyay kahadlok kang Yahweh. Apan karon ang iyang nautangan miabot pagkuha sa duha ko ka anak nga lalaki aron himoon niyang ulipon.”² Miingon kaniya si Eliseo: “Unsay mahimo ko alang kanimo? Sultihi ko unsay anaa sa imong balay.” Mitubag siya: “Wala akoy bisag unsa gawas sa dyotayng lana nga iglilimpiyo.”³ Miingon si Eliseo: “Lakaw, pangayog mga tadyaw nga walay sulod sa imong mga siliingan.”⁴ Dad-a ang kutob sa imong madala, dayon pauli uban sa imong

anak. Sirhi ang pultahan unya, sudli og lana ang tanang tadyaw ug laina ang puno na.”

⁵ Milakaw ang babaye ug gisirhan niya ang kaugalingon uban sa iyang mga anak. Ilang gihatag kaniya ang mga tadyaw nga iyang gipanudlan ug lana.⁶ Pagkapuno sa tanang tadyaw, miingon siya sa usa sa iyang mga anak: “Dad-i ako og usa pa ka tadyaw.” Mitubag ang anak: “Wala nay tadyaw.” Unya, mihunong pag-agas ang lana.

⁷ Busa, giadto niya ang tawo sa Diyos ug gisuginlan bahin niini. Miingon kaniya si Eliseo: “Hala, ibaligya ang lana ug bayri ang imong utang. Mabuhi ka ingon man ang imong mga anak sa salapi nga mahibilin.”

Gibanhaw ni Eliseo ang patay

•⁸ Usa niana ka adlaw, miadto si Eliseo sa Sunem. Gidapit siya sa babaye nga adunahan aron adto siya magkan-anan. Busa, matag-agi niya mosaka siya aron mokaon.

⁹ Miingon ang babaye sa iyang bana: “Tan-awa, sa giingon ko na, balaan siyang tawo sa Diyos nga kanunayng molabay dinhi sa ato.”¹⁰ Karon maghimo tag gamayng lawak alang kaniya. Ato kining butangan og higdaanan, lamesa, lingkoranan ug lamparahan. Inig anhi niya, adto siya makasaka ug makapahulay.”

¹¹ Usa niana ka adlaw, pag-abot ni Eliseo, misaka siya sa lawak sa ibabaw ug mihigda.¹² Unya, miingon siya sa iyang batabata nga si Gehazi: “Tawga ang Sunemita.” Gitawag niini

• 4.1 Ang sunodsunod nga mga milagro ni Eliseo nagsugod dinhi. Ang mga milagro ni Eliseo magmatuod nga gihatagan siyag gahom ni Yahweh, isip pangulong Piniyalan aron pagtabang sa mga huyang.

Ang nag-unang katuyoan sa mga milagro diha sa Ebanghelyo, mao ang pag-ila nato, nga pinaagi ni Jesus, ang paghari sa Diyos niana sa atong taliwala. Busa, sayop kadtong nag-isip ni Jesus nga tawong gitugahan sa Diyos aron pagpang-ayo sa mga sakit, ining paagiha wala siyay kalainan ni Eliseo.

• 8. Nahiusa dinhi ang sanag ug dulom nga kahimtang nga tawhanon: Ang paglaom, ang kalipay, ang kamatayon, ang nagbangotang kasingkasing sa inahan nga dili makadawat sa kamatayon sa anak, ang iyang pagmahay kang Eliseo nga tawo sa Diyos.

Lantawon nato giunsa ni Eliseo pagbanhaw ang bata: ang iyang baba gibutang niya sa baba sa bata, ang mata sa mata, ang kamot sa iyang kamot, nabalhin ang kainit ngadto sa namatay ug gibalikan siya sa kinabuhi. Mao

ang babaye nga nakig-atubang kang Eliseo.

¹³ Miingon si Eliseo kaniya: “Sultihi ko – hilabihan ang imong pagtagad kanamo – unsay mahimo namo kani-mo? Gusto ka ba nga pakigsultihan nako ang hari o ang pangulo sa kasundalohan?” Mitubag ang babaye: “Anaa akoy kaugalingong puy-anan kauban sa akong katawhan.” ¹⁴ Miingon si Eliseo kang Gehazi: “Unsa kaha ang mahimo nato kaniya?” Mitubag ang batan-on: “Wala siyay anak ug tigulang na ang iyang bana.”

¹⁵ Miingon si Eliseo: “Tawga siya.” Gitawag siya sa batabata, ug mibarog ang babaye sa pultahan. ¹⁶ Miingon si Eliseo: “Niining panahona sa sunod tuig, magkugos ka na og batang lalaki.” Mitubag ang babaye: “Dili! O tawo sa Diyos, akong agalon. Ayawg linglahang ang imong alagad.”

¹⁷ Apan nagsabak ang babaye ug nanganak og lalaki sa panahon nga giingon ni Eliseo.

¹⁸ Ug midako ang batang lalaki. Usaniana ka adlaw miadto siya sa iyang amahan kuyog sa nangani. Miingon siya sa iyang amahan: “Sakit kaayo ang akong ulo! Ang akong ulo!” ¹⁹ Busa, misugo ang iyang amahan sa usa ka sulugoon: “Dad-a siya sa iyang inahan.” ²⁰ Gialsa siya sa sulugoon ug gidala sa inahan. Naglingkod ang bata sa sabakan sa iyang inahan hangtod sa udtong tutok, ug namatay.

²¹ Misaka ang inahan ug gipahigda ang bata sa higdaanan ni Eliseo, ug dayon milakaw human sirhi ang pultahan. ²² Gitawag niya ang iyang bana: “Padad-i kog asno ug sulugoon. Adtoon nako ang tawo sa Diyos; mobalik dayon ko.” ²³ Nangutana ang lalaki: “Nganong adtoon mo siya? Dili pa ka-

ron bag-ong bulan o Adlaw sa Pahulay.” Apan miingon ang babaye: “Ayawg kabalaka.”

²⁴ Giandam niya ang asno, ug miingon sa iyang sulugoon: “Sigi, pag-una; ayaw paghunong hangtod ingnon ko ikaw.” ²⁵ Milakaw siya ug miabot sa Bukid sa Carmel diin nagpuyo ang tawo sa Diyos.

Nakit-an siya ni Eliseo sa layo pa, ug miingon ni sa iyang kaabay: “Aniana ang Sunemita. ²⁶ Pagdali, sugata ug ingna siya: “Maayo ba ang imong panglawas? Komusta ang imong bana? Ug ang imong anak?” Mitubag ang babaye: “Maayo man.” ²⁷ Miduol siya sa tawo sa Diyos sa bukid, ug iyang gihalog ang tiil ni Eliseo. Miduol si Gehazi aron ipahilayo siya, apan miingon ang tawo sa Diyos: “Pasagdi siya, kay hilabihan ang iyang kasubo. Gitago kini kanako ni Yahweh ug wala niya patin-awa.”

²⁸ Miingon ang babaye: “Nangayo ba ako kani-mo, akong agalon, og anak nga lalaki? Dili ba, miingon man ako animo: ayaw akog linglahang?” ²⁹ Unya, miingon si Eliseo kang Gehazi: “Pangandam! Dad-a ang akong sungkod ug lakaw. Bisag kinsa ang imong masugatan, ayaw siyag timbaya. Kon adunay motimbaya kani-mo, ayaw siyag tubaga. Inig-abot nimo, ibutang ang akong sungkod sa nawong sa bata.” ³⁰ Apan miingon ang inahan sa bata: “Nanumpa ako kang Yahweh ingon man sa akong kinabuhi, nga dili ko ikaw biyaan.” Busa, mibarog si Eliseo ug misunod sa babaye.

³¹ Nag-una kanila si Gehazi ug iyang gibutang ang sungkod sa nawong sa bata, apan wala molihok ni mokibo ang bata. Busa, mibalik si Gehazi ug gitagbo niya ni Eliseo ug

kini ang talagsaong larawan sa nahimo kanato ni Jesus dihang “gibanhaw” ta niya ug gipuno sa kinabuhi. Sama sa giingon ni San Patricio sa napuno na siya sa kainit sa misyonaryo niyang kalihokan: “Si Cristo nag-una nako; si Cristo sa luyo nako; si Cristo sa akong wala; si

Cristo sa akong tuo; si Cristo sulod nako, si Cristo sa ibabaw nako.”

Susama ni nga kasaysayan sa 1 Mga Hari 17:17. Mao ni ang nagsilbing modelo aron tibuk-on ug ayohon ang pagkabuhi nga bunga sa panalangin ni Elias.

giingnan: “Wala pa makamata ang bata.”

³² Busa, misulod si Eliseo sa balay. Iyang nakita nga patay na ang bata ug naghigda sa higdaanan. ³³ Misulod siya sa lawak, gisirhan niya ang pultahan sa iyang luyo ug nag-ampo kang Yahweh. ³⁴ Iyang gihap-an ang bata; gidapat niya ang iyang baba ini, ang iyang mata sa mata ini ug ang kamot sa kamot sa bata. Unya, mibalik ang kainit sa lawas sa bata. ³⁵ Mitindog si Eliseo, ug nagpasupaso sa balay. Mibalik siya pagsaka ug miyukbo sa bata nga miatsi sa makapito, ug mibu-ka ang mata.

³⁶ Gitawag ni Eliseo si Gehazi ug giingnan: “Tawga ang babaye.” Pag-abot sa babaye, giingnan siya ni Eliseo: “Kugosa ang imong anak.” ³⁷ Misulod kini ug mihapa sa iyang tiilan, gikugos ang iyang anak ug migawas.

³⁸ Unya, mibalik si Eliseo sa Guilgal diin may gutom sa kayutaan. Paganha sa kauban niyang mga propeta alang sa usa ka tigom, miingon siya sa iyang batabata: “Itak-ang ang dakong kaldero ug pag-andam og sabaw alang sa akong mga kauban.” ³⁹ (Usa kanila ang miadto sa bukid aron manguhag utanon. Nakakita siyang tanom nga ihalas ug nanguhag bunga nga makalanag. Gipuno niya ang iyang kapa. Sa pagbalik, iya kining ghiwhahiwa ug gilunod sa kaldero nga may sabaw. Wala siya masayod unsa ang

diha sa kaldero. ⁴⁰ Ug ilang gisilbi ang sabaw sa mga lalaki. Apan dihang natilawan nila ang sabaw, misiyagit sila: “Tawo sa Diyos, makahilo kini!” Busa, wala na sila mangaon. ⁴¹ Miiingon si Eliseo: “Dad-i ako ninyo og harina.” Iya kining gibubo sa kaldero, ug miingon: “Sukari ang mga tawo ug pakan-a.” Wala nay bisag unsa nga makadaot sa kaldero.

Gipadaghan ni Eliseo ang Harina

• ⁴² May lalaki nga miabot gikan sa Baalsalisa nga nagdalag pan og trigo alang sa tawo sa Diyos. Mao kini ang 20 ka pan gikan sa unang bahin sa sebada ug trigo sa kataposang ani. Miingon si Eliseo sa lalaki: “Ihatag na sa mga tawo aron makakaon sila.”

⁴³ Miingon ang iyang sulugoon: “Unsaon man ko kini pag-andam alang sa 100 ka tawo?” Apan miingon si Eliseo: “Ihatag sa mga tawo aron makakaon sila. Kini ang giingon ni Yahweh: Mangaon sila ug aduna pay mahibilin.” ⁴⁴ Unya gihatag kini sa sulugoon. Nangaon sila ug diha pay nahibilin sumala sa gisulti ni Yahweh.

Giayo ni Eliseo si Naaman

5 ¹ Si Naaman ang pangulo sa ka sundalohan sa hari sa Aram. Taas ang pagtan-aw niining lalakiha sa iyang hari ug gipaminaw siya kay gipadaog ni Yahweh ang Aram tungod kaniya. Isog siya nga manggugubat, apan sanlahon.

• ⁴². Angay itandi kining hitabo sa pagpikaspikas sa pan ug sa duha ka higayon diin si Jesus mipikaspikas sa pan. Dako kaayo ang ilang pagkasama, apan ang usag usa lainlain og kahulogan (tan-awa ang Jn 6).

• ^{5.1} Sa mga milagro nga nahimo ni Eliseo, ang pag-ayo niya kang Naaman gihatagan og talagsaong luna. Makita dayon nato ang pasi-unang larawan sa pagbunyag nga naghinlo nato sa sala.

Bisan tuod og bantogang Heneral si Naaman, wala siyay nahimo alang sa iyang sanla. Buot siyang mabag-o, biniyaan ang daan ug masakiton niyang lawas. Miabot kaniya ang pag-laom: kining mga milagro nahitabo sa Israel.

...gidagit nila ... (b. 2). Nagsugod ni pinaagi

ining babaye nga sulugoon ni Naaman. Sa samang pagkaagi daghan ang kahigayonan, kanus-a si bisag kinsang magtotoo makadalag maayong balita sa ubang “taga gawas” aron matambalan sa Israel, ang simbahan. Ang Ma-yong Balita dili lang buluhaton sa mga iladong apostol.

Si Naaman taga Aram, nasod nga kaaway sa Israel. Miabot siya nga dala ang rekomendasyon sa iyang hari. Kinasingkasing niyang gitinguha nga biyaan sa mga nasod ang panagway. Ipasabot ni Jesus sa Ebanghelyo (Lc 4:27) nga ang pag-ayo ining langyaw mas mahinungdanon kay sa pag-ayo sa mga sanlahon sa Israel, pagmatuod nga ang Diyos nagpakabana sa tanan ug dili lang sa mga matohon, ang naila nga ilang ngalan.

²Usa niana ka adlaw, gisulong sa pipila ka sundalong Arameo ang yuta sa Israel ug gidagit nila ang usa ka dalaga nga nahimong ulipon sa asawa ni Naaman. ³Miingon siya sa iyang agalon: “Kon makig-atubang lang unta siya sa akong agalong propeta nga naa sa Samaria, sigurado gayod nga ayohon niya ang sanla.”

⁴Giadto ni Naaman ang iyang hari ug gitug-an ang gisulti sa dalaga nga gikan sa kayutaan sa Israel. ⁵Miingon dayon kaniya ang hari sa Aram: “Sigi, adtoa. Magpadala akong sulat sa hari sa Israel.”

Milakaw si Naaman ug nagdalag 10 ka baretang bulawan, 6,000 ka plata ug 10 ka sapot nga igsusul-ob sa pyesta. ⁶Pag-abot niya, iyang gitunol ang sulat sa hari sa Israel nga nag-ingon: “Pagkadawat nimo niining sulata, ipaila ko kanimo ang akong alagad nga si Naaman aron imong ayohon sa sanla.”

⁷Pagkahumag basa sa hari sa Israel sa sulat, gigisi niya ang iyang sapot ug miingon: “Diyos ba ko nga makapatay ug makabanhaw? Gipadala kanako sa hari sa Aram ang maong lalaki aron

ayohon sa sanla. Tan-awa, nangita lang siya karon ug hinungdan aron makigubat kanako.”

⁸Apan nasayran ni Eliseo, tawo sa Diyos, nga gigisi sa hari sa Israel ang sapot busa, gipadad-an niyang mensahe ang hari: “Nganong gigisi nimo ang imong bisti? Paaria siya karon, ug nasayran niya nga adunay propeta ang Israel.”

⁹Miadto si Naaman uban sa iyang karwahe ug mga kabayo ug mihunong sa ganhaan sa balay ni Eliseo. ¹⁰Nag-padalag mensahe kaniya si Eliseo nga nag-ingon: “Adto sa suba Jordan ug kaligo sa makapito. Mobalik sa naandan ang imong lawas ug malimpiyo ka.”

¹¹Milakaw nga nasuko si Naaman nga nag-ingon: “Abi ko nga sa akong pag-abot siya mismo ang mogawas, mobarog ug mosangpit sa ngalan ni Yahweh nga iyang Diyos. Dayon paphaon ang sanla. ¹²Dili ba, labaw pa man ang Abana ug Parfar nga mga suba sa Damasco kay sa tanang tubig sa Israel? Dili ba, makaligo man ako sa Damasco unya, malimpiyo?” Ug mipauli siya nga nasuko.

Giadto ni Naaman ... (b. 4). Alang sa propeta, ang bantogang heneral walay kalainan sa uban nga yanong mga tawo. Wala siya hatagig espesyal nga pagtagad. Kay si Naaman wala man mokawas sa iyang karwahe, wala sab si Eliseo moadto aron paghimamat niya.

Adto sa suba Jordan ... (b. 10). Abi ni Naaman nga ang pulong ni Eliseo nagdalag “madyik”, pulong nga nagdalag gahom sa Diyos. Apan ang iyang pagkaayo nagsukad sa pagdapat sa iyang lawas sa tubig nga midagayday gikan sa yuta sa Diyos. Ang Israel gamay ra kaayong nasod, apan natago dinhi ang bahandi sa Ginoo.

Amahan ko, kon lisod ... (b. 13). Ang mga tawo nagpaabot og mga katingalahan, nga unta, sayon ra man ang gisugo kaniya. Mao pod ni ang pamaagi ni Jesus (Jn 4:46). Dili importanti ang pagkab-ot sa dagko ug talagsaong mga buhat, apan ang gisugo ra sa Diyos. Daghang higayon nga mawala ta sa gingharian sa Diyos kay gilisudlisod nato ang kaugalingon pagkab-ot sa sayon ra nga gipangayo sa Ginoo.

Ang pag-alim gasa. Ang daghang bahandi nga gidala ni Naaman walay kapuslanan. Ang Ginoo nag-ayo niya. Wala siya mangayog ba-

yad ug dili sab buot nga bayran. Ang iya rang gikinahanglan mao nga atong madiskobrehan ang maluloy-on niyang gugma, mahigugma sab ta niya agig tubag sa iyang gugma.

Inig-adto sa ... (b. 18). Nasayod na karon si Naaman nga walay laing Diyos gawas sa Diyos sa Israel. Apan dili siya makabiya sa palibot nga iyang gipuy-an diin gipasidunggan ang ubang dios. Ang tubag ni Eliseo nagpaila nga nakasabot ang Diyos sa iyang kahimtang.

Mao kini ang nahitabo sa mga maayong tawo nga nagsunod sa ubang relihiyon, sumala sa gipadayag sa ubang mga teksto sa Genesis ug Exodo nga klarong gisulat sa mao rang mga propeta nga naglibot kang Eliseo (basaha sa Gen 20:1-7 ug sa Ex 18: 1-20).

Si Naaman nagpresentar sa usa ka maayong tawo nga natakboyan sa sakit nga walay pagkaayo, ang sala, kinsa, midangop sa simbahan aron mangayog kahimsog. Miadto siya sa simbahan gikan sa layo nga dapit kay nakadiskobre man siya nga duna ni natagong tinubdan sa kinabuhi. Ang tubig sa bunyag walay gahom sa kaugalingon; nahimo lang ning epektibo kay pinaagi ini, nakaambit ta ug nahimong tipik-kabahin sa lawas ni Cristo, nga mao ang katawhan sa Diyos.

¹³Miduol kaniya ang iyang mga ulipon ug miingon: “Amahan ko, kon li-sod ang gipabuhat sa propeta, dili ba nimo himoon? Labi na kon miingon siya kanimo nga maligo ka ug malimpiyo.”

¹⁴Busa, milugsong si Naaman sa Jordan ug sa pito ka higayon miubog sa tubig sumala sa gisulti kaniya ni Eliseo. Unya, mibalik sa naandan ang iyang lawas ingon sa usa ka bata ug nalimpiyo siya.

¹⁵Pagkahuman, mibalik si Naaman sa tawo sa Diyos uban sa tanan niyang ginsakpan. Misaka siya ug miingon: “Karon nasayod na ko nga walay laing Diyos sa bisag asang dapit sa kalibotan gawas sa Israel. Dawata, palihog, ang mga gasa gikan sa imong alagad.”

¹⁶Apan mitubag si Eliseo: “Samtang buhi si Yahweh nga akong gialagaran! Dili ko makadawat.” Bisan pag gipugos siya ni Naaman mibalibad siya.

¹⁷Busa, miingon kaniya si Naaman: “Kon dili ka, tugti nga makakuha akog pila ka sako sa imong yuta – ang igo nga madala sa duha ka mula. Kay dili na ako mohalad og bisag unsang sinunog nga gasa ug halad alang kang bisag kinsang diyos kon dili, kang Yahweh lang. ¹⁸Pasayloon unta ako ni Yahweh niining butanga: Inig-adto sa akong hari sa templo sa iyang dios nga si Rimmon aron mosimba, mosandig siya sa akong bukton ug moyukbo ako uban kaniya. Pasayloon unta ako ni Yahweh niining butanga.”

¹⁹Mitubag si Eliseo: “Tindog nga malinawon.” Ug milakaw si Naaman.

Layulayo na si Naaman, ²⁰dihang nahunahunaan ni Gehazi, ang bata-bata ni Eliseo: “Hunahunaal! Ang akong agalon wala modawat sa gasa nga dala ni Naaman nga Arameo. Samtang buhi si Yahweh, ako siyang agpason ug kuhaon ang uban niyang dala.”

²¹Busa, giagpas ni Gehazi si Naaman ug nakita ni Naaman nga may

nag-apas kaniya. Busa, nanaog siya sa karwahe aron pagsugat ug giingnan: “Maayo ba ang tanan?” ²²Unya, miingon kaniya si Gehazi: “Maayo man. Gipaanih ako sa akong agalon. Adu-nay duha ka batan-on sa mga kauban nga propeta sa akong agalon nga mi-abot gikan sa bukiran sa Efraim. Kon mahimo, hatagi akog usa ka baretang plata ug duha ka bag-ong sapot alang kanila.” ²³Mitubag si Naaman: “Dawata ang duha ka baretang plata.”

Gipugos ni Naaman si Gehazi pagdawat ini. Gihigot niya ang duha ka baretang plata sa duha ka sako ug ang duha ka bag-ong sapot nga iyang gitunol sa duha ka sulugoon nga midala niini. Milakaw sila nga nag-una kang Gehazi. ²⁴Pag-abot nila sa Ofel, gikuha kini ni Gehazi ug gitagoan sa iyang balay. Gipalakaw niya ang mga sulugoon.

²⁵Sa nakig-atubang na siya sa iyang agalon, nangutana si Eliseo: “Diin ka gikan, Gehazi?” Mitubag siya: “Wala molakaw ang imong alagad.”

²⁶Mitubag si Eliseo: “Wala ba mag-uban kanimo ang akong espiritu pagkanoag sa lalaki sa iyang karwahe aron pagtagbo kanimo? Midawat ka ng plata ug sapot. Karon makapalit ka na og tanaman sa mga olibo, mga parasan, mga baka ug mga ulipon. ²⁷Apan mobalhin kanimo ug sa imong kaliwatan ang sanla ni Naaman hangtod sa kahangtoran.” Mibiya si Gehazi kang Eliseo nga may sanla nga ingon kaputi sa nyebe.

Milutaw sa tubig ang atsa

6¹ Ang mga kauban niyang propeta miingon kang Eliseo: “Tan-awa, gamay ra alang kanato kining dapit nga atong gitigoman. ²Tana sa Jordan ug manguha kitag tagsa ka troso nga atong gamiton pagtukod og balong-balong diin magkatigom ta.” Mitubag si Eliseo: “Lakaw.” ³Misulti kaniya ang usa kanila: “Nganong dili ka mokuyog kanamo?” ⁴Busa, mikuyog si Eliseo.

Pag-abot sa Jordan, namutol sila ug mga kahoy. ⁵ Apan samtang nagputol ug kahoy ang usa kanila, nahulog sa suba ang asero sa iyang atsa ug naka-singgit siya: “Agalon ko, ako ra ba kadtong hinulaman!” Gipangutana siya sa tawo sa Diyos: ⁶ “Diin ba nahulog?” Gitudlo niya kang Eliseo ang dapit nga nahulgan. Unya, nagputol si Eliseo og usa ka lipak nga iyang gilabay ug milutaw ang hait nga puthaw. ⁷ Miingon si Eliseo: “Kuhaa.” Gikab-ot sa lakai ug nakuha ang puthaw.

Gibihag ni Eliseo ang mga sundalong Arameo

• ⁸ Niadtong panahona gisulong sa hari sa Aram ang Israel. Gitigom niya ang iyang mga opisyal ug giingnan: “Sulngon nato kanang mga dapita.” ⁹ Apan nagpadalag mensahe ang tawo sa Diyos sa hari sa Israel: “Pagmatngon nianang dapita; manganha ang mga Arameo.” ¹⁰ Busa, nagpadala og mga tawo ang hari sa Israel sa dapit nga gitudlo sa alagad sa Diyos ug nangandam siya. Makadaghan kining nahitabo ug ¹¹ nabalaka ang sa hari sa Aram. Gitawag niya ang iyang mga opisyaes ug giingnan: “Kinsa man ang nagbudhi ug nagguba sa atong mga laraw.” ¹² Miingon ang usa: “Walay usa kanamo nga nagluib kanimo, agalong hari. Si propeta Eliseo sa

Israel ang nagsulti sa iyang hari sa tanaan bisan gani sa mga pulong nga gipangagsultihan ninyo sa inyong lawak.”

¹³ Mitubag ang hari: “Hala, panid-ig hain siya aron akong ipadakop.” Pag-sulti nila nga anaa sa Dotan si Eliseo, ¹⁴ gipaadto dayon sa hari ang mga karwahe, mga kabayo, ug kuggang kasundalohan! Gabii na pag-abot nila. Busa, ila dayong giliyokan ang syudad. ¹⁵ Sa buntag, sayong mibangon ug migawas ang batabata sa tawo sa Diyos. Dinha nay mga kabayo ug karwahe ang mga Arameo ug naliyokan na ang syudad! Busa, miingon siya kang Eliseo: “Agalon ko, unsay atong buhaton?” ¹⁶ Mitubag si Eliseo: “Ayawg kahadlok. Mas daghan ang dapig kanato kay sa kanila.” ¹⁷ Nag-ampo si Eliseo ug miingon: “Yahweh, ablihi ang iyang mata aron makakita siya.” Giablihan ni Yahweh ang mata sa batabata ug nakita niya nga puno sa mga kabayo ug mga karwaheng kala-yo ang kabukiran sa tibuok palibot ni Eliseo.

¹⁸ Dihang moasdang na batok kani-la ang mga Arameo, nag-ampo pag-usab kang Yahweh si Eliseo: “Butahi sila.” Gibutahan sila ni Yahweh, sumala sa gipangayo ni Eliseo. ¹⁹ Unya, miingon kanila si Eliseo: “Dili kini mao ang dalan ni ang syudad. Sunod kamo kanako ug kuyogan ko kamo sa lala-

• ^{6,8} Kining saysay gigagolan og mga istoryang minugna. Gipakita dinhi ang pag-pangilabot ni Eliseo sa kinabuhi sa usa ka nasod. Nakadawt siyag misyon nga pulihan ang hari sa Israel, nga nakaguba sa pagtoo sa katawhan ug ingon man ang mga hari sa Aram, si Yoram ug Benadad kinsa pamatyon sa dili madugay.

Ang mga propeta sa Israel mga pinadala nga gipiyalan sa Diyos sa kaluwasan sa Israel. Kining kaluwasan dili sumala sa gitooan sa daghang tawo nga kaluwasan sa atong mga kalag nga moadto sa langit kondili, sa tibuok kinabuhi sa katawhan nga maghimo nilang gawasnon, responsabli, malamboon. Ang katawhan sa Israel dili mahingkod (sama sab sa katawhan karon) kon wala silay taas ug lisod nga kasinatian sa kabangis, sa inhustisya, sa mga paglingla ingon man sa pamaagi sa pagbuntog ining mga butanga.

Hatagi silag ... (b. 22) mao ni ang buhat sa propeta: ang pagdaog sa daotan pinaagi sa maayo.

Ablihi ang ilang mata ... (b. 17) kining mga pulonga nagpakita sa dakong kalainan tali adtong mga tawo nga nakakita sa kahimtang sama sa Diyos, ug sa nabutahan sa pagtan-aw sa kamatuoran tungod sa mga babag sa kugalingon. Nausik ang daghang panahon kay gihawiran ta sa kahadlok, imbis motahan ta sa atong kaugalingon ug mopadayon, uban sa pagsalig nga dili ta pasagdan sa Diyos!

Silotan unta ko ... (b. 31). Sumala pa sa hari, si Eliseo, nag-awhag sa taga Aramea sa pag-alsa dihang nakita ni Eliseo nga ang mga pangulo nahadlok ug walay kaisog sa paghimo ini. Kon ang mga propeta nag-apil-apil sa politika, nganong mahadlok man tang mga kristyanos?

king gipangita ninyo.” Iya silang gikuyogon paingon sa Samaria. ²⁰ Pagsulod nila sa Samaria, miingon si Eliseo: “Yahweh, ablihi ang ilang mata aron makakita sila.” Giablihan ni Yahweh ang ilang mata sa didto na sila sa Samaria.

²¹ Pagkakita kanila sa hari sa Israel, nangutana kini kang Eliseo: “Amahan ko, patyon ko ba sila?” ²² Mitubag siya: “Kon ang nabihag nimo sa imong espada ug pana wala mo patya, kini pa kaha sila? Hatagi silag pan nga makaon ug tubig nga mainom, ug pabalika sa ilang agalon.”

²³ Busa, naghikayg dako ang hari. Pagkahumag pangaon, iya silang gipabalik sa ilang agalon. Busa mihunong pagsulong ang mga kasundalohan sa Aram sa Israel.

Kagutom ug pagluwas sa Samaria

²⁴ Milabay ang panahon, gitigom ni Ben-Hadad, hari sa Aram, ang tibuk niyang kasundalohan. Nagmartsa sila ug giliyokan nila ang Samaria. ²⁵ May dakong gutom sa syudad. Hilabihan ang pag-antos; nagkantidad na og 80 ka plata ang usa ka asno ug lima ka plata ang tunga sa takos nga garbanos.

²⁶ Samtang naglakaw ibabaw sa paril ang hari sa Israel dihang misinggit ang usa ka babaye: “Luwasa ko, agalon kong hari!” ²⁷ Mitubag ang Hari: “Unsaon ko ikaw pagtabang? Kon walay pan nga gihatag kanimo si Yahweh, asa ko managinot niini? ²⁸ Unsay nahitabo?” Mitubag ang babaye: “Miingon kanako kanang babaye. Ihatag ang imong anak nga lalaki aron makaon nato karon, ug ang akong anak ang kan-on nato ugma.”

²⁹ Busa, giluto namo ang akong anak ug gikaon. Pagkaugma ako siyang gingnan: “Dad-a ang imong anak nga lalaki aron atong kan-on! Apan iya kining gitagoan?”

³⁰ Pagkadungog sa hari sa gisulti sa babaye, gigisi niya ang iyang sapot.

Sanglit diha siya ibabaw sa paril nakita sa katawhan nga nagsul-ob siyag sako ilalom sa bisti. ³¹ Nanumpa siya: “Silotan unta ko sa Diyos sa pinakabug-at nga silot kon anaa pa sa abaga ni Eliseo, anak ni Shafat, ang iyang ulo niining adlaw.” Nagpadala og magbalantay ang hari sa balay ni Eliseo.

³² Naglingkod si Eliseo sa iyang balay nga nakig-atubang sa mga magulang. Sa wala pa moabot ang sinugo, miingon na si Eliseo: “Wala ba kamo masayod nga nagsugo kining kriminal nga putlan akog ulo? Busa, inig-abot sa sinugo sirhi ang pultahan ug ayaw siyag pasudla. Akong nadungog sa likod niya ang tunob sa iyang agalon.” ³³ Nakig-sulti pa siya kanila dihang miabot ang hari: “Kon gikan kang Yahweh ang maong kadaot, nganong molaom ako kaniya?”

7 ¹ Mitubag si Eliseo: “Paminawa ninyo ang pulong ni Yahweh: Ugma, sama niining orasa, sa ganghaan sa Samaria, ibaligya ang usa ka takos nga harina sa kantidad nga usa ka plata, ug ang duha ka takos sa Sebada sa kantidad nga usa ka plata.” ² Ang tigdala sa taming nga nag-agak sa buktion sa hari miingon sa tawo sa Diyos, “Bisan pag ablihan ni Yahweh ang mga bintana sa langit aron magulan og trigo, dili kini mahitabo!” Mitubag si Eliseo: “Makakita ka niini sa kaugalingon mong mata, apan dili ka makakaon niini.”

³ Unya, may upat ka lalaking sanlahon sa may ganghaan sa syudad gawas sa paril. Sa maong adlaw, miingon sila sa usag usa: “Anhi ba ta dinhi hangtod nga mamatay? ⁴ Kon manulod ta sa syudad, mamatay ta sa gutom. Apan kon anhi ra kita dinhi, mamatay usab ta. Busa, moadto ta sa kampo sa mga Arameo. Kon dili ta nila patyon, makauli ta, apan kon patyon, nan mamatay ta!”

⁵ Pagkilumkilom na, nanindog sila

aron mangadto sa kampo sa mga Arameo. Apan walay tawo ang kampo pag-abot nila. ⁶Gipadungog ni Yahweh sa mga Arameo ang kabanha sa mga karwahe ug mga kabayo, ug ang kabanha sa dakong panon sa kasundalohan. Busa, nagtoo sila: “Gibayran sa hari sa Israel ang mga hari sa mga Heteo ug mga Musrita pagsulong kanato.”

⁷Miikyas sila pagkagabii aron ma-luwas ang ilang kinabuhi. Gibiyaan nila ang mga tolda, mga kabayo ug mga asno – gibiyaan nila ang tanan sa kampo. ⁸Pag-abot sa mga sanlahon sa utlanan sa kampo gisulod nila ang usa ka tolda. Nangaon sila ug nanginon; gipanguha nila ang mga plata, bulawan ug mga sapot, ug gitagoan sa yuta. Nanulod sila sa lain ug gipanguha nila ang tanang makita didto ug gitago sa samang paagi.

⁹Apan nahunahunaan nila: “Dili husto ang atong gibuhat. Adlaw sa maayong balita kining adlaw. Maka-sala ta kon magpakahilom lang hangtod ugma. Tana ato kining ibalita sa mga tawo sa hari.” ¹⁰Pagbalik nila sa syudad, misinggit sila sa mga magbalantay sa syudad: “Miadto mi sa kampo sa mga Arameo, apan walay tawo didto, ni tunob kang bisag kinsa. Mga kabayo ra ug mga asno nga gipanghiktan ug mga tolda nga gipamiyaan.”

¹¹Gisyagit sa magbalantay ang balita nga naabot sa panimalay sa hari.

¹²Mibangon pagkagabii ang hari ug miingon sa opisyal. “Nasayod ang mga Arameo nga gipanggutom na kita pag-ayo. Maong namiya sila sa kampo aron magtago sa banika ug nagpaabot nga manggawas kita. Ila tang dakpon nga buhi ug mosulod dayon sila sa syudad.” ¹³Mitubag ang usa sa mga opisyal: “Ipakuha sa pipila ka sakop ang lima sa nahibiling kabayo. Kay mamatay ra sila sa gutom sama sa tanang Israelita sa maong syudad. Ato silang paadtoon aron manan-aw.” ¹⁴Busa, nagkuha sila ug

duha ka karwahe ug mga kabayo. Gipaadto sila sa hari aron sundon ang mga Arameo: “Sigi, panid-i ang nahitabo.” ¹⁵Miabot sila sa Jordan. Nagkatagkatag sa dalan ang mga sapot ug mga butang nga gipanglabay sa mga Arameo sa pag-ikyay.

Mibalik ang mga sinugo ug ila kining gisulti sa hari. ¹⁶Unya, nanggawas ang katawhan ug nangawat sa kampo sa mga Arameo. Ang usa ka takos nga harina gibaligya sa kantidad nga usa ka plata, ug ang duha ka takos nga sebada gibaligya sa kantidad nga usa ka plata sumala sa gisulti ni Eliseo. ¹⁷Gimandoan karon sa hari ang tigdala sa iyang taming nga magbantay sa ganghaan sa syudad. Apan gitunobtunoban siya sa mga tawo. Namatay siya sumala sa gisulti ni Eliseo dihang milugsong na ang hari aron makigkita kaniya.

¹⁸Pag-ingon ni Eliseo sa hari: “Ugma, sa samang oras, sa ganghaan sa Samaria, ibaligya ang duha ka takos nga sebada sa kantidad nga usa ka plata ingon man ang usa ka takos nga harina,” ¹⁹ang tigdala sa taming sa tawo sa Diyos miingon: “Bisan pag ablihan ni Yahweh ang mga bintana sa langit aron mag-ulan ug trigo, dili kini mahitabo.” Miingon kaniya si Eliseo: “Makakita ka niini sa kaugalingong mata, apan dili ka makakaon niini.” ²⁰Ingon tuod adto ang nahitabo. Gidasmagan siya sa mga tawo ug gitunobtunoban sa ganghaan sa syudad, ug mamatay.

8¹ Miingon si Eliseo sa babaye, kansang anak nga lalaki iyang gibanhaw: “Tindog ug lakaw uban sa imong pamilya. Adto una puyo sa laing dapit nga gitooan ni-mong maayo. Kay gipakanaog ni Yahweh ang gutom sa yuta nga molungtad sa pito ka tuig.” ²Gibuhat sa babaye ang gisulti sa tawo sa Diyos. Mibiya siya uban sa pamilya paingon sa yuta sa mga Pilisteo ug nagpabilin didto sulod sa pito ka tuig.

³Human niini, mibalik ang babaye sa kaugalingon niyang yuta ug miingon sa hari nga pangayoon niyang balik ang iyang balay ug uma. ⁴Nakigsulti ang hari kang Gehazi, ang sulugoon sa tawo sa Diyos: “Isulti ang tanang kahibulungan nga gibuhat ni Eliseo.” ⁵Samtang gisugilon ni Gehazi kon giunsa pagbanhaw ni Eliseo ang patay, miabot ang babaye kansang anak nga lalaki gibanhaw ni Eliseo. Iyang

gipangayo sa hari nga ibalik kaniya ang kaugalingong balay ug uma. Miingon si Gehazi: “Agalong hari, mao kining babayehana, ug kana ang iyang anak nga gibanhaw ni Eliseo.”

⁶ Gipangutana sa hari ang babaye mahitungod niini ug iya kining giasoy. Gipaubanan dayon sa hari ang babaye sa usa ka opisyal sa palasyo ug giingnan: “Ibalik kaniya ang tanan niyang kabtangan lakip ang naani sa iyang uma sukad sa pagbiya niya hangtod karon.”

Si Eliseo ug si Hazael sa Damasco

⁷ Miadto si Eliseo sa Damasco. Ug nagkasakit kaniadto si Ben-Hadad, hari sa Aram. Sa pagkahibalo niya nga anaa ang tawo sa Diyos, ⁸ miingon siya kang Hazael: “Adtoa ang tawo sa Diyos ug pangonsultaha kang Yahweh pinaagi kaniya kon mamaayo ba ko niining akong sakit, apan pagdala og nindot nga mga gasa.”

⁹ Busa, giadto ni Hazael si Eliseo, dala ang tanang nindot nga butang sa Damasco sakay sa 40 ka kamelyo. Dihang nagkatubang na sila si Eliseo miingon si Hazael: “Gipaahni ako ni Ben-Hadad, hari sa Aram, aron mangutana: Maayo pa ba ko ining akong balatian?” ¹⁰ Mitubag si Eliseo: “Sigil! Sulthi siya nga mamaayo siya karon. Apan gipahibalo ako ni Yahweh nga siguradong mamatay siya.”

¹¹ Nanghugot ang nawong sa tawo sa Diyos ug misugod paghilak. ¹² Nangutana si Hazael: “Nganong nanglugmaw ang imong mga luha, akong agalon?” Mitubag siya: “Kay akong nakita karon ang daotan nga imong buhaton sa mga anak sa Israel: sunugon mo ang ilang mga kota, patyon sa espada ang mga batan-ong lalaki, dugmokon ang mga bata, ug yasyasan ang tago-angkan sa mga mabdos.” ¹³ Miingon kaniya si Hazael: “Kinsa man ako, usa lang sa imong alagad nga mobuhat nianang mga butang?” Mitubag si Eliseo: “Akong nakita ang panan-awon: Gihimo ka ni Yahweh nga hari sa Aram.”

¹⁴ Gibiyaan ni Hazael si Eliseo ug mibalik siya sa iyang agalon. Gipangutana siya: “Unsay gisulti kanimo ni Eliseo?” Mitubag siya: “Matud pa niya sigurado nga mamaayo ka.” ¹⁵ Apan pagkaugma, mikuha si Hazael og usa ka kalupo nga gihumod sa tubig ug gituok ang hari hangtod nga namatay. Busa, nahimo si Hazael hari sa Aram.

Si Joram, hari sa Juda

¹⁶ Sa ikalima ka tuig sa paghari ni Joram, anak ni Ahab, sa Israel, nagsugod

sab pag-hari sa Juda si Jehoram nga anak ni Josafat. ¹⁷ Trayntay dos ang iyang idad dihang nagsugod siya paghari. Walo ka tuig siyang naghari sa Jerusalem. ¹⁸ Misunod siya sa mga tunob sa hari sa Israel. Gisunod niya ang binuhatan sa pamilya ni Ahab, kay iya man gipakaslan og anak ni Ahab. Busa, wala siya makapahimuot kang Yahweh. ¹⁹ Apan dili gun-obon ni Yahweh ang Juda tungod ug alang sa iyang alagad nga si David, sumala sa iyang gisaad. Magpabiling magsiga ang iyang suga. Sa ato pa, pasigaon kini sa iyang mga kaliwat.

²⁰ Sa iyang panahon mirebeldi ang mga Edomita batok sa hari sa Juda. Nagpili sila og kaugalingon nilang hari. ²¹ Unya, gisulong ni Joram ang syudad sa Zair uban ang tanan niyang karwahe alang sa gubat. Dihang naliyokan na siya ug ang pangulong mangangarwahe sa mga Edomita, milihok siya pagkagabii ug migawas. ²² Apan nanagan pagpauli ang iyang mga sundalo. Busa, mirebelde hangtod karon ang Edom batok sa Juda. Mirebeldi usab kaniadto ang syudad sa Libna.

²³ Ang ubang hitabo mahitungod kang Joram, ang binuhatan niya ug ang iyang kaisog, nasulat sa Mga Panghitabo sa mga Hari sa Juda. ²⁴ Mipahulay si Joram uban sa iyang kagikanan, ug gilubong sa siyudad ni David. Si Ocozias nga iyang anak ang mipuli kaniya.

Ocozias, hari sa Juda

²⁵ Si Ocozias, anak ni Joram, ang naghari sa Juda. Nagsugod siyang hari sa ika-12 ka tuig sa paghari ni Joram, anak ni Ahab, sa Israel. ²⁶ Gawhaag duha ang panuigon ni Ocozias pagsugod niyang hari. Nianang tuiga nagmando siya sa Jerusalem. Si Atalia ang iyang inahan, anak ni Omri, hari sa Israel. ²⁷ Gisunod niya ang lakang ni Ahab sukad nga nasakop siya sa pamilya ni Ahab. Daotan siya sa panan-aw ni Yahweh tungod sa iyang gibuhat. ²⁸ Miadto siya kang Joram, ang anak ni Ahab, aron magsabot sa pagpakiggubat kang Hazael, hari sa Aram og kang Ramot sa Gilead. ²⁹ Apan ang mga Arameo mibuntog kang Joram. Miatras siya tungod sa iyang samad. Unya, mibalik sa Ramot sa Jezrael aron pagpaalim sa samad. Samtang si Ocozias nga hari sa Juda miadto sa Jezrael aron pagbisita.

Gihilogan si Jehu sa pagkahari

9¹ Gitawag ni propeta Eliseo ang usa sa kauban niyang propeta ug giingnan: “Pangandam ug adto sa syu-

• **9.1** Samtang nagmando sa Juda ang mga sumusunod ni David, didto sa Israel dunay nagpupuli nga mga kudeta. Si Eliseo maoy midihog og lana kang Yehu.

dad sa Ramot-Gilead. Dad-a ang botelya niining lana. ²Pangitaa didto si Jehu nga anak ni Josafat, ang anak ni Nimsi. Ibulag siya sa iyang mga kauban ug dad-a sa dapit nga layo kanila. ³Kuhaa ang botelya ug ibubo ang lana sa iyang ulo ug sultih: Gihilogan ka ni Yahweh nga hari sa Israel! Dayon ablihi ang pulthan ug ikyas.” ⁴Busa, miadto ang maong batan-on nga lalaki sa Ramot.

⁵Hiabutan niyang nanglingkod ang kadagkoan sa kasundalohan ug miingon siya: “Gusto kong makigsulti kanimo, pangulo.” ⁶Mitindog si Jehu ug misulod sa balay.

Gibubo sa batan-on ang lana sa ulo ni Jehu ug miingon: “Gihilogan ka ni Yahweh, Diyos sa Israel, nga hari sa katawhan sa Israel. ⁷Gun-oba ang mga hari sa pamilya ni Ahab aron akong kapanimaslan ang dugo sa akong mga alagad, ang mga propeta nga gipamatay ni Izebel. ⁸Akong hutdon ang pamilya ni Ahab ug puohon ang tanang lalaki. ⁹Mahisama sa mga pamilya ni Jeroboam ug ni Baasa ang pamilya ni Ahab. ¹⁰Mahitungod kang Izebel, walay makalubong kaniya, kan-on siya sa mga iro sa umahan sa Jezrael. Dayon giablihan sa batan-on ang pultahan ug miikyasa.

¹¹Migawas si Jehu ug mibalik sa pundok sa mga pangulo sa hari. Nangutana sila: “Unsay nahitabo? Nganong gitawag ka niadtong buang-buang?” Mitubag si Jehu: “Nakaila kamo sa maong lalaki ug nasayod nganong mianhi siya.” ¹²Mitubag sila: “Wala kami mahibalo. Sultih kami sa iyang gisulti kanimo.” Mitubag siya: “Mao kini ang iyang gisulti, walay sobra ug walay kulang. Gihilogan ka ni Yahweh nga hari sa Israel.”

¹³Busa, gipanguha sa kadagkoan nga kaubanan ni Jehu ang ilang mga kapa ug gibutang sa usa ka plataporma nga kahoy nga gihimog trono. Dungan sa tunog sa trompeta gibandilyo nila: “Hari si Jehu!”

¹⁴Naglaraw og daotan batok kang Joram si Jehu, anak ni Josafat nga anak ni Nimsi. Gipanalipdan niadtong higayona ni Joram ug sa mga Israelita ang syudad sa Ramot-Gilead batok kang Hazael, hari sa Aram. ¹⁵Ug mibalik si Joram sa Jezrael aron matambalan ang mga samad nga iyang nadawat sa panggubatan.

Miingon si Jehu: “Kon gitooan ninyong maayo, ayaw pagawsa si bisag kinsa nga gikan sa syudad. Tingali unyag balitaan nila ang hari sa Jezrael.” ¹⁶Misakay si Jehu sa iyang karwahe ug mipaingon sa Jezrael diin nagmasakiton si Joram ug giduaw ni Ocozias, ang hari sa Juda.

¹⁷Nakita sa gwardiya sa tore sa Jezrael nga taliabot ang mga tawo ni Jehu. Busa, miingon siya: “May nalantawan akong panon.” Miingon si Joram: “Kuhaa ang imong kabayo ug sugata sila ug pangutan-a kon may balita ba silang dala.”

¹⁸Migawas ang lalaki aron pagsugat kanila ug miingon: “Gisugo ako sa hari pagpangutana kon aduna ba kamoy balita.” Mitubag si Jehu: “Ayaw kabalaka sa balita. Dali, sunod kanako.” Busa, mitaho dayon ang gwardiya: “Miabot kanila ang sinugo, apan dili na siya mobalik.”

¹⁹Nagpadala silag usa pa ka sinugo nga miadto ug miingon: “Gustong masayod ang hari kon may dala ba kamong balita.” Sa gihapon mitubag si Jehu: “Ayaw kabalaka sa balita! Dali, ug sunod kanako.” ²⁰Mibalita pag-usab ang gwardiya: “Miabot na siya didto, apan wala pa mobalik.” Mora hinuon siyag si Jehu nga anak ni Nimsi kon mangabayoy kay sama siya sa buang nga modagan.”

²¹Busa, miingon si Joram: “Andama ang mga kabayo sa akong karwahe.” Ug nagkuyog pagpanggawas nga sakay sa ilang tagsa tagsa ka karwahe si Joram nga hari sa Israel ug si Ocozias nga hari sa Juda aron sugaton si Jehu. Ila kining gitagbo sa umahan ni Nabot sa Jezrael.

Gipamatay ang kaliwat ni Ahab

²²Pagkakita nila ni Jehu nangutana si Joram: “Kalinaw ba ang imong dala, Jehu?” Mitubag si Jehu: “Nganong naghisgot ka og kalinaw nga nagpadayon man ang pamuta ug pamalbal sa imong inahan nga si Izebel?” ²³Busa, gipabalik ni Joram ang iyang karwahe ug miikyasa, samtang miingon siya kang Ocozias: “Pagbudhi, Ocozias!”

²⁴Gihurot ni Jehu ang iyang kusog pag-inat sa iyang pana ug gipikahan si Joram sa likod. Milagbas sa kasing-

kasing ang uhas ug patay na kining nahulog sa karwahe.

²⁵ Miingon si Yehu kang Bidkar, ang tig-dala sa iyang taming: “Kuhaa ang minatay ug ilabay sa umahan ni Nabot nga taga Jezrael, kay nahinumdom ka ba, dihang managkauban pa ta nga nagserbisyo sa kabalyeriya sa amahan niya nga si Ahab, gipakanaog na ni Yahweh ang maong silot kaniya?” ²⁶ Sa maong bukid, pabayron ko ikaw sa dugo ni Nabot ug sa dugo sa iyang mga anak nga gipabanaw mo kagahapon: Busa, kuhaa ang patayang lawas ug ilabay sa umahan sumala sa pulong ni Yahweh.”

²⁷ Pagkakita niini ni Ocozias, hari sa Juda, miikyas siya sa Bet-Hagan. Gigukod siya ni Jehu nga misinggit: “Patya usab siya!” Naigo siya sa mga sundalo sa iyang karwahe paingon sa Gur nga duol na sa lbleam. Nakaikyas siya paingon sa Megido ug namatay didto. ²⁸ Unya, gikarga sa iyang mga ulipon ang patay niyang lawas sa karwahe paingon sa Jerusalem sa ug gilubong uban sa iyang kagikanan sa syudad ni David. ²⁹ Naghari sa Juda si Ocozias sa ika-11 ka tuig sa paghari ni Joram nga anak ni Ahab.

Namatay si Izebel

• ³⁰ Misulod si Jehu sa syudad sa Jezrael. Pagkahibalo ni Izebel, nagpapula siya sa iyang mata. Gibutangan niyang bandana ang iyang liog ug midungaw sa bintana. ³¹ Misulod si Jehu sa pultahan pag-ingon ni Izebel: “Kalinaw ba ang imong dala? Dili ba, imoha na ang kapalaran ni Zimri human mo patya ang imong agalon?”

³² Miyahat si Jehu sa bintana ug misinggit: “Kinsay dapig kanako?” Duha o tulo ka kinapong lalaki ang mitanaw kaniya. ³³ Mimando si Jehu: “Ihulog siya!” Giitsa nila si Izebel sa bintana ug mituasik ang dugo sa paril ug sa mga kabayo. Unya, gipaligsan siya ni Jehu sa karwahe.

³⁴ Misulod si Jehu sa Jezrael. Pagkahuman niyang kaon ug inom, mi-

ingon siya: “Bahala na kamo nianang babayeng tinunglo. Ilubong siya kay anak siyang hari.” ³⁵ Giadto kini nila aron ilubong, apan wala na silay nakita. Ang kamot, tiil ug ang bagulbagol na lang ang nahibilin. ³⁶ Pagsugilon nila niini kang Jehu, miingon siya: “Mao kini ang gisulti ni Elias nga taga Tisbe sa ngalan ni Yahweh: Sa umahan sa Jezrael, kan-on sa mga iro si Izebel. ³⁷ Ang iyang lawas mahimong abuno sa yuta aron wala nay makai- ngon: Kini si Izebel.”

Walay nahibilin sa kaliwat ni Ahab

10 ¹ Didto nagpuyo sa Samaria ang 70 ka anak nga lalaki ni Ahab. Ug nagsulat si Jehu nga gipadala niya sa Samaria sa mga pangulo sa syudad, sa mga maghuhukom ug sa mga anak ni Ahab. Miingon siya: ² “Inigkadawat ninyo niining maong sulat pagpili sa labing maayong anak sa inyong agalon. Kay anaa kaninyo ang mga anak sa hari, ang iyang karwahe alang sa gubat ug ang mga kabayo, ang pinarilan nga syudad ug ang mga hinagiban. ³ Palingkora sa trono sa iyang amahan ang napili. Unya, pangandam pagpanalipod sa pamilya sa inyong agalon.”

⁴ Nahadlok sila ug miingon: “Kon wala makahimo pagbarog batok kaniya ang duha ka hari, kita pa kaha?” ⁵ Gipadala sa dakudako sa palasyo, sa kumandanti sa syudad, sa mga maghuhukom ug magtutudlo, ang tubag kang Yehu: “Imo kaming mga ulipon! Himoon namo ang tanan mong isulti. Wala kamiy piliong hari; buhata ang gitoohan mong maayo.”

⁶ Nagpadala og ikaduhang sulat si Yehu nga nag-ingon: “Kon modapig ug mosund kamo kanako, kuhaa ang mga ulo sa mga anak sa agalon ninyong hari. Unya, adtoa ako sa Jezrael sa sama niining orasa ugma.”

Setenta ang mga anak nga lalaki sa hari. Nagdako sila uban sa mga iladong pamilya sa syudad.

⁷ Pagkadawat nila sa sulat, gidakop nila ang mga anak sa hari, giputlan sa ulo ang 70, ug gipamutang sa bukap ang mga ulo, dayon gipadala sa Jezrael. ⁸ Miadto kang Jehu ang sinugo ug miingon: “Anaa ang

• 30. Si Yehu mahimo lang nga maayong sundalo. Morag wala gani siya modaog sa mga gubat, gani nawad-an siyang lalawigan sa silangan sa Jordan, ang yuta sa Gilead.

Hinuon matinud-anon siya sa pagtoo (basa-ha sa 10:22) ug sa pag-alagad kang Yahweh.

Iyang gihunong ug giwala ang tanang pagangon implowensya nga gidala ni Izebel.

Namatay si Izebel: panig-ingnan sa babaye nga walay Diyos ug mamumuno sa mga sulu- goon ni Yahweh (basa sa Reb 2:20).

mga ulo sa mga anak sa hari nga ilang gipadala kanimo.” Mitubag siya: “Bahina sila sa duha ka pundok sa ganghaan sa Jezrael hangtod ugma sa buntag.”

⁹ Pagkabuntag, migawas si Jehu ug miingon sa katawhan: “Pagmatinud-anon kamo ug sultihni ako, ako ba ang naglaraw og daotan alang sa akong hari ug mipatay kaniya, kinsa man ang namunggot sa ulo niining tanan?” ¹⁰ Hibaloi ninyo nga walay bisag usa ka pulong ni Yahweh batok sa pamilya ni Ahab nga wala matuman. Ang tanan niyang gisulti pinaagi kang Elias nga iyang alagad, nahitabo.”

¹¹ Gipamatay ni Jehu ang tanan nga nahibiling matinud-anon kang Ahab sa Jezrael – tanang ministro niya, sa mga sakop sa iyang pamilya ug sa mga pari. Walay gibilin nga buhi. ¹² Miadto siya sa Samaria sa Bet-Eked sa mga gwardiya ¹³ ug nakasugat sa mga igsoon nga lalaki ni Ocozias nga hari sa Juda. Nangutana siya: “Kinsa kamo?” Mitubag sila: “Mga igsoon ni Ocozias, ug among pangumostahon ang mga anak sa hari ug rayna.” ¹⁴ Miingon si Jehu: “Dakpa silang buhi.” Busa, gidakop silang buhi ug gipamunggotan sa ulo tupad sa atabay sa Bet-Eked. Kwarentay dos ka lalaki silang tanan. Walay nahibiling buhi.

¹⁵ Pagpahawa niya, iyang nasugatan si Jonadab, anak ni Rekab, nga migawas aron pagpakigtagbo kaniya. Gipangumosta siya ni Jehu ug giingnan: “Matinud-anon ka ba kanako sama nga matinud-anon ako kanimo?” Mitubag si Jonadab: “Matinud-anon.” Miingon si Jehu: “Ambi ang imong kamot.” Gitunol ni Jonadab ang iyang kamot ug gipasakay siya ni Jehu sa karwahe. Miingon si Jehu: ¹⁶ “Kuyog kanako ug makita nimo ang kamatinud-anon ko kang Yahweh.” Ug misakay kini sa karwahe.

¹⁷ Pag-abot nila sa Samaria, gipamatay ni Jehu ang tanang nagpabiling matinud-anon kang Ahab sa maong syudad. Wala siyag gibiling buhi. Busa, natuman ang gisulti ni Yahweh nga gipahibalo pinaagi ni Elias.

¹⁸ Gipundok ni Jehu ang tanang taga didto ug giingnan: “Mialagad si Ahab kang Baal apan labaw pa akong moalagad.” ¹⁹ Misumpay siya sa pag-ingon: “Magpundok ang tanang propeta ni Baal, ang tanang matinud-anon nga sumosunod, ug ang mga pari. Manganhi ang tanan sa paghalad nakog gasa alang kang Baal. Matatay ang dili moanhi.” Nagpakaaron-ingnon si Jehu sa pagbuhat niini kay buot niyang patyon ang tanan nga matinud-anon kang Baal. ²⁰ Ug miingon si Jehu: “Paghimo kamog balaang tigom alang kang Baal.” ²¹ Nagpadala usab si Jehu og sinugod sa tibuk Israel aron manganha ang tanang

matinud-anon kang Baal. Walay usa nga nagpabilin.

Pagsulod nila sa Templo ni Baal, hapit dili sila makatungtong sa yuta tungod sa kadaghan sa tawo. ²² Gimandoan ni Jehu ang tanang gitugyanan sa bisti, nga ipagawas ang mga sagradong sapot nga giandam alang sa matinud-anon kang Baal aron iapod-apod kanila. ²³ Kauban ni Jehu si Jonadab nga anak ni Rekab. Unya, miingon siya sa mga matinud-anon kang Baal: “Siguroha nga walay matinud-anon kang Yahweh nga makasulod dinhi uban kaninyo, nga walay usa dinhi, kon dili ang tinuod lang nga mga alagad ni Baal.”

²⁴ Dihay misulod aron paghalad sa mga sinunog nga gasa. Apan may gipahimutang si Jehu nga otsenta ka tawo sa gawas nga miingon kanila: “Magbayad sa kaugalingong kinabuhni ang mopaikyas ni bisag kinsa nga kinahanglang patyon.” ²⁵ Pagkahuman na sa panghalad, gimandoan ni Jehu ang mga sundalo ug opisyal: “Panulod kamo ug pamatya silang tanan, walay pagawason bisag usa.” Busa, nanulod sila ug gipanguggab ang tanan hangtod sa santwaryo sa templo ni Baal. ²⁶ Gipanguha nila ang sagradong mga haligi sa templo ni Baal, gisunog, ²⁷ gibungkag ang alampopanan ug giguba ang templo nga nahimong labayanan sa basura hangtod karon.

²⁸ Gipapas ni Jehu ang ngalan ni Baal sa Israel. ²⁹ Apan wala magpalayo si Jehu sa kasal-anan ni Jeroboam, anak ni Nabat, nga nagduhig sa Israel sa pagpakasala. Iyang gipabilin ang mga bulawang nati sa Betel ug Dan. ³⁰ Bisan pa niini, miingon si Yahweh kang Jehu: “Kay nagmalamposon ka man pagbuhat og maayo sa akong mata ug gihimo nimo sa kaliwat ni Ahab ang maayo alang kanako, molingkod sa trono sa Israel ang imong anak hangtod sa ikauptang kaliwatan.” ³¹ Apan wala sunda ni Jehu ang tanang sugo ni Yahweh. Wala niya biyai ang mga sala nga gipabuhat ni Jeroboam sa Israel.

³² Niadtong panahona, gisugdan ni Yahweh pagpagamay ang kayutaan sa Israel, ug gibuntog ni Hazael ang mga Israelita. Nakuha ni Hazael ang mga teritoryo sa Israel ³³ gikan sa Jordan hangtod sa Sidlakan; ang tibukok kayutaan sa Gilead, sa mga tribu sa Gad, Ruben, Manases, sukad sa Aroer sa daplin sa suba sa Arnon, ug ang tibukok yuta sa Gilead ug Basan.

³⁴ Ang ubang hitabo mahitungod ni Jehu, ang tanan niyang binuhatan ug ang iyang kaisog nasulat sa Mga Panghitabo sa Mga Hari sa Israel. ³⁵ Pagkamatay ni Jehu, gilubong siya sa Samaria ug ang iyang anak nga si Joacaz ang mipuli niya. ³⁶ Baynte utso ka tuig nga naghari si Jehu sa Israel sa Samaria.

Si Atalia didto sa Juda

11^{*} ¹Pagkakita ni Atalia, inahan ni Ocozias, nga patay na ang iyang anak, midisidir siya pagpuo sa mga kaliwat sa hari. ²Apan gikuha ni Josaban, anak nga babaye ni Hari Joram, igsoon ni Ocozias, ang pagumangkon niya nga si Joas. Ug gipalayo sa ubang anak sa hari nga patyon na ug gidala sa lawak katulganan sa iyang yaya. ³Busa, nalikay ang bata kang Atalia ug naluwat. Unom ka tuig nga nagtago si Joas sa Templo ni Yahweh samtang naghari si Atalia sa kayutaan.

⁴Sa ikapito nga tuig, gipatawag sa pangulong pari nga si Joyada sa Templo ni Yahweh ang mga pangulo sa mga gwardiya sa palasyo ug sa mga Keriteo. Human sa ilang kasabotan nga gipanumpa, iyang gipakita kanila ang anak sa Hari.

⁵Dayon gimandoan: “Ang ikatulo ka bahin sa imong mga tawo nga nag-alagad sa Adlaw sa Pahulay mobantay sa balay sa hari; ⁶sa Ganghaan sa Pundasyon ang laing ikatulo ka bahin. Magpulipuli sila pagbantay sa balay. ⁷Alang usab sa wala mag-alagad sa Adlaw sa Pahulay – ang duha ka bahin kanila magbantay sa templo ni Yahweh ug ni Hari Joas. ⁸Pabilin sa iyang tupad ug magdalag espada ang matag usa. Patya ang mosulod sa inyong linya. Alimahan ninyo ang hari bisan asa siya paingon.”

⁹Gibuhat sa mga pangulo sa gwardiya ang gisulti kanila sa pangulong

pari nga si Joyada. Miabot sila uban sa tanan nilang tawo: ang wala mag-alagad sa Adlaw sa Pahulay, lakip ang nag-alagad nianang adlaw. ¹⁰Gitugyan ni Joyada sa mga pangulo ang mga pana ug taming ni Hari David nga diha sa Templo ni Yahweh. ¹¹Unya, nagpapwesto ang mga gwardiya gikan sa habagatang suok sa balay hangtod sa amihanan sa palibot sa alampoaan ug sa Templo ni Yahweh.

¹²Gipagawas sa pari nga si Joyada ang anak sa Hari. Gikoronahan ug gisul-oban ug mga pulseras, gibandilyo, ug gihilogan nga hari ug gipakpak sa tanan. Nagsininggitay sila ug miingon: “Mabuhi ang Hari!”

¹³Pagkadungog ni Atalia sa kabanha, giduol niya ang mga tawo nga nag-alirong sa Templo ni Yahweh. ¹⁴Nagtindog ang hari sa kilid sa haligi, sumala sa nabatasan, kauban sa mga pangulo ug sa tigpalanog sa trompeta. Malipayon ang mga lumolupyo ug gipalanog ang ilang mga trompeta. Pagkakita ni Atalia gigisi niya ang iyang sapot ug misinggit: “Mabudhion!”

¹⁵Gimandoan ni Joyada, ang pari ug ang mga pangulo: “Alirongi siya ug pagawsa sa patyo. Patya ang maninguha pagpanalipod kaniya.” “Ingon niini ang iyang mando kay nahunahunaan man niya: “Dili siya angay nga mamatay sa Templo ni Yahweh.”

¹⁶Busa, gidakop nila si Atalia. Pag-abot nila sa palasyo sa hari sa kilid sa kwadra, ila siyang gipatay.

¹⁷Naghimo si Joyada ug kasabotan

• **11.1** Si Atalia, anak nga babaye ni Ahab ug ni Izebel. Sa namatay na si Ocozias, iyang anak ug hari sa Juda, naglaraw siya pag-ilog sa gingharian pinaagi sa pagpatay sa tanan niyang apo, nga magkahulogan nga mahurot ug matapos ang tanang kaliwat ni David ug dili na matuman ang mga gisaad ni Yahweh. Pinaagi sa katingalahang hitabo, nakaikyas si Yoas. Paglabay sa unom ka tuig, ang pangulo sa mga pari naghimog usa ka plano, tinabangan sa “katawhan sa yuta” sa ato pa, mga tawong gawasnon nga nagpahimulos sa tanang katungod isip lungsoranon (b. 14, 18, 19...). Kini sila ang nagmatinud-anon sa banay ni David.

Ang kasaysayan nagtug-an nga sa daghang higayon ang katawhan gyod maoy magpabiling mag-amping sa pagtoo dihang nagmakuli na ang kadagkoan. Mao nga sa ikaupat ka siglo A.D., ang gitudlo ni Arius nga si Cristo dili Diyos, gidawat sa daghang Obispo ug gipaluyohan sa Romanong imperador. Nagmadaogon ang tinuod nga pagtoo gumikan sa katawhang mga kristyanos nga nagkahugpong pagsupak sa maong pagtulon-an.

Ang pangulong pari mipalingkod sa bata nga hari, ug gihatagan siyang mga giya ug pahimangno. Gitiman-an nila ang kasabotan diin ang katawhan ug ang hari nanumpa nga magmaunongon sila sa Kasabotan ni Yahweh.

tali ni Yahweh, sa hari ug sa katawhan aron mahimo silang katawhan ni Yahweh. Nangadto sa templo ni Baal ang tanang lumolupyo ug ila kining giguba. ¹⁸ Gidugmok nila ang mga alampoanan ug mga diyosdiyos. Gipatay nila si Matan, ang pari sa Baal, atubangan sa alampoanan.

Unya, ang pari nga si Joyada nagbutang og mga guardiya sa tibukok templo ni Yahweh. ¹⁹ Nag-una siya sa mga pangulo, mga guardiya sa hari, sa Keriteo ug sa mga lumolupyo. Ug giubanan nila ang hari sa palasyo agi sa Ganghaan sa mga guardiya. Ug milingkod sa trono sa hari si hari Joas. ²⁰ Nalipay ang tanang lumolupyo ug namalinawon ang syudad. Gipatay sa espada si Atalia sa palasyo sa hari.

Ang paghari ni Joas sa Juda

12 ¹ Pito ka tuig ang idad ni Joas dihag nagsugod siya paghari, ² sa ikapito ka tuig sa paghari ni Jehu. Kwarentay dos ka tuig si Joas nga naghari sa Jerusalem. Si Sibia nga taga Beer-Seba ang iyang inahan. ³ Gibuhat ni Joas ang makapahimuot sa panan-aw ni Yahweh samtang gigiyahan siya sa pari nga si Joyada. ⁴ Apan wala niya kuhaa ang mga alampoanan sa bungtod diin nagpadayon paghalad og mga gasa ug pagsunog sa insenso ang mga tawo.

⁵ Miingon si Joas sa mga pari: “Dawata ang tanang salapi sa sagradong limos sa katawhan nga moadto aron paghalad sa templo ni Yahweh: ang salapi nga makolekta, ingon man ang salapi nga gihalad isip kaugalingon nga panaad ug ang gawason ug kinasingkasing nga halad sa Templo ni Yahweh. ⁶ Makadawat ang matag usa og bahin sa iyang serbisyo, apan ipaayo ang balay ni Yahweh, ang tanan nga kinahanglang ayohon.”

⁷ Sa ika-23 ka tuig nga paghari ni Joas, wala pa ikapaayo sa mga pari ang Templo ni Yahweh. ⁸ Busa, gipatawag sa hari ang pari nga si Joyada ug ang iyang kauban ug

giingnan: “Nganong wala pa ninyo ipaayo ang Templo? Gikan karon dili na kamo makadawat og salapi sa inyong pagserbisyo, hinuon iandam kini alang sa pagpaayo sa Templo.” ⁹ Miuyon ang mga pari nga dili na sila modawat og salapi sa mga tawo, ug sila mismo ang naningkamot pagpaayo sa templo. ¹⁰ Busa, nagpabuhat si Joyada, ang pari og kahon nga may lungag ang tabon. Gibutang kini niya sa kilid sa alampoanan sa may tuo nga bahin inigsulod sa Templo ni Yahweh. Didto ibutang sa mga pari nga diha sa ganghaan ang tanang salapi nga gihalad sa Templo ni Yahweh.

¹¹ Kon makita nilang puno na ang kahon, usa ka sekretaryo sa hari ang moadto uban sa pa-ngulong pari. Kuhaon nila ang salapi ug iphon. ¹² Dayon, ihatag sa nagdumala pagpaayo sa Templo, isuhol sa mga panday ug sa mga kantero. ¹³ Gikan sa maong salapi, magkuha silag ipamalit og bato, kahoy, ug tanang kinahanglanon pagpaayo sa Templo ni Yahweh. ¹⁴ Apan wala gamita pagpahimo og mga platang plangana; kagamitan sa panupi, banga, trompeta o bisag unsang butang nga bulawan o plata. ¹⁵ Gigamit ang tanang salapi sa pagbayad sa nag-ayo sa Templo ni Yahweh. ¹⁶ Wala pangayoi og kwenta ang mga responsabli pagbayad sa mga trabahador kay matinud-anon man sila ug dungganan. ¹⁷ Ang salapi ra nga gihalad isip bayad sa sala ang gigahin alang sa mga pari.

¹⁸ Milugsong niadtong higayona si Hazeel, Hari sa Aram, aron sulgon ang Gat ug na-ilog kini. Unya, miadto siya sa Jerusalem. ¹⁹ Giluha ni Joas, Hari sa Juda, ang tanang mahalong butang nga gilain, ang gihalad sa katigulangan nila, si Josafat, Joram ug Ocozias nga hari sa Juda, ingon man ang tanang gihalad, ug tanan niyang nakita sa sudlanan sa bahandi sa Templo ni Yahweh ug sa balay sa hari. Gipadala niya kining tanan kang Hazeel, hari sa Aram, nga mibiya sa Jerusalem uban sa tanang butang.

²⁰ Ang ubang hitabo mahitungod kang Joas ug ang tanan niyang binuhatan nasulat sa basahon sa Mga Panghitabo sa Mga Hari sa Juda.

²¹ Ang pipila sa iyang mga pangulo naglaraw og daotan batok kaniya. Gipatay siya sa Bet-Milo samtang nagpaingon sa Silla.

• **12.1** Ang mosunod nga unom ka ulohan, nag-asoy sa kasaysayan sa gingharian sa Israel ug Juda gikan kang Yoas hangtod sa pagkapukan sa gingharian sa Israel (ang amihanang gingharian) sa tuig 721, B.C. Ang tanan mikabat og 100 ka tuig.

Sa Jerusalem, ang ulohan sa Juda, duna lay upat ka hari, ang unang duha nagmando sulod sa kap-atan ka tuig ang matag usa.

Sa Israel, ang mga anak ni Yehu nakaagig daghang kaparotan. Apan tungod sa kadaan nga naangkon ni Yereboam II, sa ikatulo nga kaliwat, naangkon nila ang kauswagan. Niining higayona, ang mga hari sa Asiria nagpalapad sa ilang gingharian; daghang nasod ang ilang gipukan, hangtod nga ang Israel nagatubang og hulga sa ilang mga armadong pwersa ug gahom.

²² Gidunggab siya ni Jozakar nga anak ni Simet ug Josadab nga anak ni Somer ug namatay. Gilubong siya uban sa iyang kagikanan sa syudad ni David. Si Amasias, iyang anak, ang mipuli kaniya.

Ang paghari ni Yoacaz sa Juda

13¹ Sa ika-23 ka tuig nga pag-hari sa Juda ni Joas nga anak ni Ocozias, misugod sab paghari si Joacaz, anak ni Jehu, sa Israel sa Samaria. Disisyete ka tuig siya nga naghari. ² Gibuhat niya ang daotan sa panan-aw ni Yahweh ug wala niya biyai, hinuon gipadayon pagbuhat, ang kasal-anan ni Jeroboam, anak ni Nabat, nga nagduhig sa Israel sa pagpakasala. ³ Busa, midilaab ang kasuko ni Yahweh sa Israel. Gitugyan sila ni Yahweh sa mga kamot ni Hazael, ang hari sa Aram ug ni Ben-Hadad, anak ni Hazael.

⁴ Apan nag-ampo si Joacaz kang Yahweh. Gidunggo siya kay nakita ni Yahweh kon giunsa pagpanglupig ug pagdaugdaog ang Israel sa hari sa Aram. ⁵ Busa, gihatagan ni Yahweh ang Israel og moluwans kaniya sa pagdaugdaog sa Aram. Ug mibalik ang kamalinawon sa pagpuyo sa mga Israelita, sama sa naandan. ⁶ Apan wala niya biyai ang kasal-anan nga gipabuhat ni Jeroboam sa Israel. Bisan ang sagradong haligi nagpabilin nga nagbarog sa Samaria. ⁷ Walay nahibilin sa kasundalohan ni Joacaz gawas sa 50 ka kabayo, 10 ka karwahe alang sa gubat ug napulo ka libo ka sundalo. Gihurot sa hari sa Aram ang tanan, ug gipamapha sama sa abog.

⁸ Ang ubang hitabo mahitungod kang Joacaz, ang tanan niyang binuhatan ug ang iyang kaisog nasulat sa basahon sa Mga Panghitabo sa Mga Hari sa Israel. ⁹ Namatay si Joacaz ug gilubong sa Samaria uban sa iyang kagikanan. Si Joas nga iyang anak ang mihari puli kaniya.

Joas, hari sa Israel

¹⁰ Sa ika-37 ka tuig sa paghari ni Joas sa Juda, nagsugod usab paghari si Joas nga anak ni Joacaz sa Israel sa Samaria. Disisays ka tuig siyang naghari. ¹¹ Gibuhat niya ang daotan sa panan-aw ni Yahweh. Wala niya biyai ang kasal-anan nga gibuhat ni Jeroboam, anak ni Nabat, sa Israel. ¹² Ang ubang hitabo mahitungod ni Joas, ang iyang kaisog ug pagpakig-away kang Amasias, hari sa Juda, nasulat sa basahon sa Mga Panghitabo sa mga Hari sa Israel. ¹³ Namatay si Joas ug gilubong sa Samaria uban sa mga hari sa Israel. Si Jeroboam ang milingkod sa iyang trono.

Pagkamatay ni Eliseo

¹⁴ Pagkagrabi gayod sa sakit ni Eliseo, sa hapit na siya mamatay, giadto siya ni

Joas, ang hari sa Israel. Nagdanguyngoy kini sa iyang atubangan ug miingon: “Amahan ko! Amahan ko! Karwahe ug mga kabayo sa Israel!” ¹⁵ Miingon si Eliseo: “Pagkuhag pana ug mga uhas.” Mikuha siyang pana ug uhas. ¹⁶ Dayon miingon si Eliseo sa hari: “Ipatong ang imong kamot sa pana.” Ug gipatong niya. Gipatong usab ni Eliseo ang iyang kamot sa kamot sa hari, ¹⁷ ug miingon: “Ablihi ang bintana sa may sidlakan.” Giablihan sa hari ang bintana. Miingon si Eliseo: “Tira!” ug mitira siya. Miingon si Eliseo: “Uhas sa kadaogan ni Yahweh, uhas sa kadaogan batok sa Aram! Buntoga ang Aram sa Afek hangtod nga magun-obi!” ¹⁸ Misumpay siya: “Kuhaa ang mga uhas.” Gikuha ni niya. Miingon si Eliseo sa hari: “Itira sa yuta.” Makatulo tira-hi sa hari ang yuta unya, mihunong siya. ¹⁹ Nasuko kaniya ang tawo sa Diyos ug miingon: “Lima o unom ka beses ka untang mitira aron malupig nimo ang Aram hangtod nga magun-ob. Apan karon makatulo ra nimo mapildi ang Aram.”

²⁰ Namatay si Eliseo ug gilubong. May misulong usab nga panon sa mga Moabita, sama sa ilang gibuhat tuigtug. ²¹ Niadtong panahona adunay gilubong nga usa ka minatay. Pagkakita sa mga tawo sa mga Moabita, giitsa nila ang minatay sa gilubongan ni Eliseo, ug miikyas sila. Apan pagdapat sa patayang lawas sa lalaki sa mga bukog ni Eliseo, nabuhi ang lalaki ug mibarog.

²² Gidaugdaog ni Hazael, hari sa Aram, ang mga Israelita sa tibuk panahon sa paghari ni Joacaz. ²³ Apan naluoy nila si Yahweh. Giatman tungod sa iyang kasabotan kang Abraham, Isaac ug Jacob. Wala niya itugot nga magun-ob kini sa hingpit ni mahimulang sa iyang panan-aw. ²⁴ Namatay si Hazael nga hari sa Aram ug ang iyang anak, si Ben-Hadad, ang mipuli kaniya. ²⁵ Gibawi ni Joas, anak ni Joacaz gikan kang Ben-Hadad, ang mga siyudad nga gililog ni Hazael kang Joacaz. Makatulo siya pildiha ni Joas. Nabawi niya ang mga syudad sa Israel.

Amasias hari sa Juda

14¹ Sa ikaduha ka tuig nga paghari sa Israel ni Joas nga anak ni Joacaz, misugod sab paghari si Amasias, anak ni Joas, sa Israel. ² Gawhaag lima ka tuig ang pangidaron niya dihag misugod siya paghari sa Jerusalem. ³ Iyang gibuhat ang maway sa panan-aw ni Yahweh, apan dili sama sa iyang amahan nga si David. Gisunod niya ang iyang amahan nga si Joas. ⁴ Ug wala niya kuhaa ang mga alampoanan sa bungtod, ug nagpadayon pa ang mga tawo paghalad og mga gasa ug pagsunog og insenso.

⁵Diha nga nalog-on na ang iyang paghari, iyang gipamatay ang mga pangulo, nga mipatay sa iyang amahan, ang hari. ⁶Apan wala niya patya ang mga anak sa mga mamumuno. Gisunod niya ang nasulat sa Balaod ni Moises diin nagsugo si Yahweh: “Ayaw patya ang mga amahan tungod sa ilang anak, ni ang mga anak tungod sa ilang amahan. Silotan ang matag usa sa kaugalingon niyang sala.”

⁷Gilupig ni Amasias ang 10,000 ka Edomita sa Walog sa Asin. Nabuntog usab niya sa armas ang Bato nga gitawag og Yoktel hangtod karon.

⁸Nagpadalag sinugod si Amasias kang Joas, anak ni Joacaz nga anak ni Jehu, hari sa Israel aron pagsulti: “Tungas diri ug tan-awon nato kon kinsa natong duha ang labing maayo.” ⁹Mitubag si Joas, hari sa Israel, kang Amasias, hari sa Juda: “Usa ka sampinit sa Lebanon ang nagpadalag mensahe sa Sedro sa Lebanon: ‘Ihatag ang anak mong babaye aron mahimong asawa sa akong anak!’ Apan miagi ang bangis nga hayop sa Lebanon ug giyatakayatakan ang sampinit. ¹⁰Mapasigarbohon ka karon kay among nabuntog ang mga Edomita. Matagbaw ka na sa imong kabantog ug magpakahilom sa kaugalingon mong balay, tingalig madisgrasya ka ingon man ang imong katawhan sa Juda.”

¹¹Apan wala kini panumbalinga ni Amasias. Busa, miadto si Joas, ang hari sa Israel, ug nakigsangka kang Amasias sa Bet-Sames sa Juda. ¹²Gilupig sa Israel ang Juda, ug nangikyas ang tanan. ¹³Gidakop ni Joas, hari sa Israel, si Amasias nga anak ni Ocozias sa Bet-Sames ug gidala sa Jerusalem. Naghimo siyang lungag nga 200 ka metros ang luwang sa paril sa Jerusalem gikan sa Ganghaan sa Efraim hangtod sa kinasuokang Ganghaan. ¹⁴Gipanguha niya ang tanang bulawan ug plata, tanang nakita sa Templo ni Yahweh ug sa sudlanan sa bahandi sa balay sa hari, lakip ang mga bihag. Unya, mibalik siya sa Samaria.

¹⁵Ang ubang hitabo mahitungod ni Joas, ang iyang kaisog ug ang pagpakig-away kang Amasias nga hari sa Juda nasulat sa basahon sa Mga Panghitabo sa Mga Hari sa Israel. ¹⁶Namatay si Joas ug mipa-

hulay uban sa iyang katigulangan unya, gilubong sa Samaria uban sa iyang mga kaliwat. Si Jeroboam nga iyang anak ang naghari puli kaniya.

¹⁷Mahitungod sab kang Amasias: nabuhi pa siya sulod sa 15 ka tuig human sa pagkamatay ni Joas, ang hari sa Israel. ¹⁸Ang uban pang hitabo mahitungod ni Amasias nasulat sa basahon sa Mga Panghitabo sa mga Hari sa Juda. ¹⁹Adunay mga tawo nga naglaraw og daotan batok kaniya sa Jerusalem. Busa, mitago si Amasias sa Lakis, apan gigukod siya, ug gipatay. ²⁰Gisakay nila sa karwahe ang patayng lawas ug gilubong sa syudad ni David, sa Jerusalem, uban sa iyang kagikanan. ²¹Gikuha sa tanang lumolupyo sa Juda si Ozias (Azarias) nga nagpangidaron og 16 ka tuig, ug gitudlo siyang hari puli sa iyang amahan nga si Amasias. ²²Gipabarog niya pag-usab ang Elat ug giuli sa Juda sa kamatayon sa iyang amahan nga hari.

Jeroboam II, hari sa Israel

• ²³Misugod paghari sa Samaria si Jeroboam nga anak ni Joas, hari sa Israel, sa ika-15 ka tuig nga paghari ni Amasias, anak ni Joas nga hari sa Juda. Kwarantay uno ka tuig siyang naghari. ²⁴Gibuhat niya ang daotan sa panan-aw ni Yahweh. Wala niya biyai ang mga salang gipahimo sa Israel ni Jeroboam nga anak ni Nabat. ²⁵Gibalik niya sa naandan ang utlanan sa Israel gikan sa baba sa Hamot hangtod sa Patayng Dagat sumala sa pulong ni Yahweh, Diyos sa Israel, pinaagi sa iyang alagad, si propeta Jonas, anak ni Amitai sa Gat-Hefer. ²⁶Nakita ni Yahweh ang kapait sa pag-antos sa Israel. Walay usa nga nahibilin, ulipon o hilway nga makatabang sa Israel. ²⁷Mihukom si Yahweh nga dili wagtangon ang ngalan sa Israel ubos sa langit. Busa, iya kining giluwag pinaagi sa kamot ni Jeroboam nga anak ni Joas.

²⁸Ang ubang hitabo mahitungod kang Jeroboam, ang tanan niyang gibuhat ug kaisog, ang iyang pagpakig-away, ang pagpabalik niya sa Israel sa Hamat ug Damasco, nasulat sa Mga Panghitabo sa Mga Hari sa Israel. ²⁹Namatay si Jeroboam ug gilubong uban sa mga hari sa Israel. Si Zacarias nga iyang anak ang mipuli niya.

• **14.23** Kini ra ang parapo nga gigahin sa Biblia alang ni Yeroboam II, Hari sa Israel, (783-743 B.C.), bisan pa sa kabantog ug sa kauswagan sa gingharian sa iyang pagmando.

Nakita sa tigsulat, nga ang kadaogan ni Yeroboam kataposang panalangin sa Diyos alang ining iyang naulawan nga katawhan.

Hinuon kining kauswagan nagdalag pahimulos ug daugdaog sa katawhan. Kini ang panahon nga migula ang mga propeta nga si Oseas

ug Amos. Naglisod pagtoo ang katawhan sa ilang gisangyaw, nga kining natagamtaman nilang kauswagan dili malungtaron kay wala man ni ipasukad sa hustisia. Sa pagkamatay ni Yeroboam, ang gingharian sa Samaria nagpadulong na sa pagkatapos.

Nagpadayong nabulag ang ilang tinooohan. Ang mga Israelita sa Amihanan, nahimulag sa sentrong tinooohan sa Jerusalem, dili makasugakod sa pagpabilin sa ilang pagtoo atubangan sa paganong mga kultura.

Si Azarias, hari sa Juda

15¹ Nagsugod paghari si Azarias nga anak ni Amasias sa Juda, sa ika-27 ka tuig nga paghari ni Jeroboam sa Israel. ² Disisays ang iyang idad sa pagsugod niyang hari. Singkwentay dos ka tuig ang iyang paghari sa Jerusalem. Si Yecolia nga taga Jerusalem ang iyang inahan.

³ Gibuhat niya ang husto sa panan-aw ni Yahweh, sama sa iyang amahan nga si Amasias. ⁴ Apan wala niya gub-a ang mga alampoanan sa bungtod, ug nagpadayon ang mga tawo paghalad ug mga gasa didto ug pagsunog ug insenso.

⁵ Gisilotan siya ni Yahweh. Nagkasakit siya og sanla, ug sanlahon siyang namatay. Nagpuyo siya sa linain nga balay. Si Jotam nga iyang anak ang nagdumala sa panimalay sa hari ug namunoan sa katawhan.

⁶ Ang ubang hitabo mahitungod ni Azarias ug ang tanan niyang gibuhath nasulat sa basahon sa Mga Panghitabo sa Mga Hari sa Juda. ⁷ Namatay si Azarias ug gilubong sa siyudad ni David uban sa iyang gagikanan. Si Yotam nga iyang anak ang mipuli niya.

Kataposang mga hari sa Israel

⁸ Sa ika-38 ka tuig sa paghari ni Azarias sa Juda, nagsugod sab pag-hari sa Israel sa Samaria si Zacarias, anak ni Jeroboam sulod sa unom ka bulan. ⁹ Gibuhat niya ang daotan sa panan-aw ni Yahweh, sama sa iyang katigulangan. Wala niya biyai ang mga sala nga gipabuhath sa Israel ni Jeroboam, anak ni Nabat.

¹⁰ May tinagoang laraw si Sallum, anak ni Yabes batok kang Zacarias nga gibanhigan sa Yibleam. Gipatay unya, gipulihan pagkahari.

¹¹ Ang ubang hitabo mahitungod ni Zacarias nasulat sa basahon sa Mga Panghitabo sa Mga Hari sa Israel. ¹² Natuman ang pulong ni Yahweh kang Jehu: “Molingkod sa trono sa Israel ang imong mga anak nga lalaki hangtod sa ikaupat nga kaliwat.” Kini ang nahitabo.

¹³ Sa ika-39 ka tuig sa paghari ni Uzias sa Juda, nagsugod paghari si Sallum nga anak ni Yabes sa Samaria. Usa ka bulan

siyang naghari. ¹⁴ Mirebeldi si Menahem, anak ni Gadi, batok niya sa Tirsá. Unya, miadto siya sa Samaria ug gipatay si Sallum sa maong syudad. Pagkahuman, mipuli siya paghari.

¹⁵ Ang ubang hitabo mahitungod ni Sallum ug ang iyang pagdapig sa daotan nasulat sa basahon sa Mga Panghitabo sa Mga Hari sa Israel.

¹⁶ Nailog ni Menahem ang Tapua ug gipatay ang tanang taga didto. Iyang gigun-ob ang sakop niini gikan sa Tirsá kay nagdumili sila pag-abli sa mga ganghaan alang kaniya. Giyasyasan niya ang tagoangkan sa tanang mabdos.

¹⁷ Nagsugod paghari si Menahem, anak ni Gadi, sa ika-39 ka tuig sa paghari ni Azarias sa Juda. Naghari siya sa Samaria sulod sa 10 ka tuig. ¹⁸ Gibuhat niya ang daotan sa panan-aw ni Yahweh. Wala niya biyai ang sala nga gipabuhath sa Israel ni Jeroboam, ang anak ni Nabat.

¹⁹ Sa iyang panahon, gisulong ni Pul, hari sa Asiria, ang Israel. Kinahanglan nga si Menahem mohatag kang Pul ug 1,000 ka bareta nga plata aron dawaton siya nga kaabin ug ipabilin sa gahom. ²⁰ Nangayo si Menahem og salapi gikan sa tanang adunahan ug iladong tawo sa Israel aron ihatag sa hari sa Asiria: 50 ka plata gikan sa matag usa. Busa, miatras ang hari sa Asiria ug wala na mopundo sa kayutaan.

²¹ Ang ubang hitabo mahitungod kang Menahem ug ang tanan niyang binuhatan nasulat sa basahon sa Mga Panghitabo sa Mga Hari sa Israel. ²² Namatay si Menahem ug mipahulay uban sa iyang katigulangan. Si Pekaya nga iyang anak ang mipuli niya.

²³ Sa ika-50 ka tuig sa paghari ni Azarias sa Juda, nagsugod paghari sa Israel sa Samaria si Pekaya nga anak ni Menahem ug naghari siya sulod sa duha ka tuig. ²⁴ Gibuhat niya ang daotan sa panan-aw ni Yahweh. Wala niya biyai ang kasal-anan ni Jeroboam, anak ni Nabat, nga nagduhig sa Israel sa pagpakasala.

²⁵ Mirebeldi batok kaniya ang iyang heneral nga si Peka, anak ni Romelias. Gimandoan niini ang 50 ka tawo gikan sa syudad sa Gilead ug giadto niya si Pekaya

• **15.8** Gihulagway dinhi ang pagkapukan sa Amihanang gingharian. Nakuha ang Samaria sa tuig 721 B.C. Giabog ang katawhan sa layo nga utlanan sa Imperyo sa Asiria ug ang mga lumolupyo sa maong dapit gidala sa Samaria aron mosagol sa mga tawo nga nahibilin didto. Mao ni kanunay ang buhaton sa mga manggugubat sa Asiria: ihiklin ang mga lumolupyo ug sagolan sa ilang mga tawo aron walay morebeldi.

Sukad adto, ang mga Samariyanhon o ang mga Israelita sa amihanang mahimo nang katawhan nga sagol ang kaliwat ug relihiyon

busa, dili na sila isipon nga sama sa mga Israelita sa Juda. Paglabay sa pito ka siglo sa panahon na ni Jesus, ang mga Samariyanhon gitamay ug gilikayan sa mga Judio kay naghari nila ang pagduda imbis ang sama nilang kagahapon.

Paglabay sa duha ka siglo, human sa kama-tayon ni Solomon, ang labing importanting gingharian ni David ug Solomon, nahanaw. Apan nagpabilin sa mga Judio ang paglaom nga kon moabot na ang Mesiya, hiusahon niya ang Juda ug Israel ug tawgon ang tanan nga nasalaag sa ubang kanasoran (Ez 37:15).

sa Samaria aron patyon sa tore sa palasyo. Pagkamatay sa hari, si Peka ang mipuli kaniya.

²⁶ Ang ubang hitabo bahin kang Pekaya ug sa tanan niyang binuhatan nasulat sa basahon sa Mga Panghitabo sa Mga Hari sa Israel.

²⁷ Sa ika-52 ka tuig sa paghari ni Azarias sa Juda, misugod paghari sa Israel diha sa Samaria si Peka, anak ni Romelias. Gawhaan ka tuig siyang naghari ug gibuhat niya ang daotan sa panan-aw ni Yahweh.

²⁸ Wala siya mobiya sa kasal-anan ni Jero-boam nga nagduhig sa Israel pagpakasala.

²⁹ Sa panahon ni Peka, hari sa Israel, miabot si Tiglat-Pileser, hari sa Asiria nga miilog sa Ayon, Abel-Bet-Maaka, Yanoa, Kedes, Hasor, sa mga teritoryo sa Gilead ug Galilea, ug sa tibuok kayutaan ni Neftali. Iyang gipahawa ang mga lumolupyo sa Asiria ug ³⁰ nakig-away si Oseas, anak ni Ela batok kang Peka, anak ni Romelias. Gipatay si Peka ni Oseas nga mipuli paghari. ³¹ Ang ubang hitabo mahitungod ni Peka ug ang tanan niyang binuhatan nasulat sa basahon sa Mga Panghitabo sa Mga Hari sa Israel.

Jotam, hari sa Juda

³² Sa ikaduha ka tuig nga paghari sa Israel ni Peka, anak ni Romelias, misugod paghari si Jotam, anak ni Oseas, sa Juda.

³³ Gawhaag lima ka tuig ang idad ni Jotam pagsugod niyag hari ug nagpabilin siya sa trono sulod sa 16 ka tuig. Si Jerusa, anak ni Sadok, ang iyang inahan.

³⁴ Gibuhat niya ang husto sa panan-aw ni Yahweh, sama sa iyang amahan. ³⁵ Apan wala niya gub-a ang mga alampoanan sa bungtod. Busa, nagpadayon ang mga tawo paghalad sa mga gasa ug pagsunog ug insenso didto.

Gitukod niya ang ganghaan sa taas sa Templo ni Yahweh. ³⁶ Ang ubang hitabo mahitungod ni Jotam ug sa tanan niyang gibuhat nasulat sa basahon sa Mga Panghitabo sa Mga Hari sa Juda. ³⁷ Niadtong panahona, gipadala ni Yahweh si Resin nga hari sa Aram, ug si Peka anak ni Romelias, batok sa Juda.

³⁸ Namatay si Jotam ug mipahulay uban sa iyang kagikanan. Gilubong siya uban kanila sa syudad ni David, ang syudad sa iyang amahan. Si Ahaz, iyang anak, ang mipuli niya.

Ahaz, hari sa Juda

16 ¹ Sa ika-17 ka tuig sa paghari ni Peka, anak ni Romelias, nagsugod paghari si Ahaz, anak ni Jotam, sa Juda. ² Gaswhaan ka tuig si Ahaz pagsugod niyag hari ug 16 ka tuig siyang naghari sa Jerusalem. Wala niya buhata ang husto sa panan-aw ni Yahweh nga iyang Diyos, dili sama sa iyang

amahan nga si David. ³ Nagsubay siya sa dalan sa mga hari sa Israel. Gisunog niya ang iyang anak nga lalaki isip gasa. Ingon niaana ang batasan sa gikasilagang katawhan ni Yahweh nga gipalayas aron mangkon sa Israel ang ilang kayutaan. ⁴ Nanghalad silag gasa sa mga alampoanan sa bungtod, sa mga bakilid ug sa ilalom sa mga lunhawng kahoy.

⁵ Milugsong si Resin, hari sa Aram ug si Peka, anak ni Romelias nga hari sa Israel aron sulngon ang Jerusalem. Ila kining gilibotan, apan wala nila mapildi. ⁶ Niadtong panahona, nabawi ni Resin nga hari sa Aram ang Elat, alang sa mga Edomita ug gipalayas ang mga Judio. Nanulod ang mga Edomita sa Elat ug didto sila mipuyo hangtod karong panahona.

⁷ Nagpadalag sinugod si Ahaz kang Tiglat-Pileser, hari sa Asiria, aron sultihan siya: “Ulipon ko nimo ug anak. Ari diri ug luwasa ako sa kamot sa hari sa Aram ug sa hari sa Israel nga misulong kanako.” ⁸ Gikuha ni Ahaz ang plata ug bulawan sa Templo ni Yahweh ug sa mga sudlanan sa bahandi sa palasyo sa hari ug gipadala isip gasa sa hari sa Asiria. ⁹ Gipaminaw siya sa hari sa Asiria nga misulong sa Damasco. Giilog niya ang syudad ug gipalayas ang katawhan sa Kir. Pagkahuman, iyang gipatay si Resin.

¹⁰ Miadto si Hari Ahaz sa Damasco aron makigkita kang Tiglat-Pileser hari sa Asiria. Dihang nakita niya ang alampoanan sa Damasco, gipadala niya sa pari nga si Urias ang sukod sa alampoanan, ug ang plano nga husto kaayo hangtod sa kataposang detalye nga iyang gikopya.

¹¹ Gitukod sa pari, si Urias, ang alampoanan sumala sa planong gipadala sa hari gikan sa Damasco ug nahuman sa wala pa moabot si Hari Ahaz. ¹² Pagbalik sa hari gikan sa Damasco ug nakita niya ang alampoanan, miduol siya ug naghalad og mga gasa. ¹³ Gihalad niya sa alampoanan ang mga sinunog nga gasa. Gibubo ang bino ug ang dugo sa iyang halad alang sa maayong panagdait. ¹⁴ Dayon, gikuha sa atubangan sa balay taliwala sa bigk-ong alampoanan ug sa Templo ni Yahweh ang bronseng alampoanan atubangan ni Yahweh; ug iyang gibalhin sa amihanang bahin sa bag-o niyang alampoanan.

¹⁵ Gisugo ni Hari Ahaz si Urias, ang pari: “Dinhi niining dakong alampoanan sunogon nimo ang mga halad sa buntag ug ang sakripisyo sa gabii, ang halad sa hari, ang halad sa mga tawo sa yuta, ug ang halad nga pagkaon ug ilimnon. Dinhi ibubo ang tanang dugo sa mga halad-sinunog ug sakripisyo. Mahitungod sa plata nga alampoanan, ako nay bahala niana.” ¹⁶ Gihimong ni Urias, ang pari, ang gisugo kaniya sa hari.

¹⁷Gitangtang sa hari ang bungbong sa mga tungtonganan. Iyang gikuha ang hugasanan sa ibabaw ug gipaubos ang plang-gana nga diha sa ibabaw sa mga platang toro nga napatongan ini ug iyang gibutang sa bato nga tungtonganan. ¹⁸Tungod sa hari sa Asiria, gikuha niya ang taas nga trono sulod sa Templo ni Yahweh ug ang diha sa gawas sa ganghaan sa hari.

¹⁹Ang ubang hitabo mahitungod kang Ahaz ug sa tanan niyang gibuhat nasulat sa basahon sa Mga Panghitabo sa Mga Hari sa Juda. ²⁰Namatay si Ahaz ug mipahulay uban sa iyang kagikanan ug gilubong sa syudad ni David. Si Ezekias nga iyang anak ang mipuli kaniya.

Ang kataposang gingharian sa Israel dapit sa amihanan

17¹ Sa ika-12 ka tuig nga paghari ni Ahaz sa Juda, nagsugod usab paghari sa Israel si Osias, anak ni Ela. Siyam ka tuig nga naghari siya sa syudad sa Samaria. ²Gihimo niya ang daotan sa mata ni Yahweh, apan dili sama sa mga nahimong hari sa Israel.

³Miabot si Salmaneser, hari sa Asiria, uban sa iyang kasundalohan aron sulngon si Osias. Miampo si Osias ug nagsugod pagbayad buhis kang Salmaneser. ⁴Apan nasayran sa hari sa Asiria nga may daotang laraw batok kaniya si Osias nga nagpadala

ug sinugo kang So, hari sa Ehipto. Ug wala na kini mobayad sa buhis. Dili sama sa iyang gibuhat kaniadto kada tuig. Busa, gidakop siya ni Salmaneser ug gibilanggo.

⁵Giilog sa kasundalohan sa hari ang tibuk Israel. Miadto sila sa Samaria ug gilibotan kini sulod sa tulo ka tuig. ⁶Sa ikasiyam ka tuig ni Osias, nabihag sa hari sa Asiria ang Samaria ug gipalayas ang mga Israelita sa Asiria. Iya silang gipapuyo sa Hala sa baybayon sa Suba sa Habor sa Gozan, ug sa mga syudad sa mga Medo.

Hinungdan sa pagkagun-ob sa Israel

^{• 7}Nahitabo kini kay nakasala man ang mga anak sa Israel kang Yahweh nga ilang Diyos nga nagpagawas kanila sa kayutaan sa Ehipto diin naghari si Parao. Misimba sila sa diyos-diyos. ⁸Gisunod nila ang batasan sa katawhan nga gipalayas ni Yahweh aron maangkon sa Israel ang ilang yuta.

⁹Daghang gibuhat sa hilom ang mga anak sa Israel nga wala maangayi ni Yahweh nga ilang Diyos. Nagtukod silang alampohan sa tanang syu-

• 17.7 Ang gingharian sa Israel nahanaw dihag gipukan sa taga Asiria ang Samaria. Dili ni makasukol batok sa gamhanan niyang silingang tungod sa iyang kagamay ug sa pag-inusara. Gipakita hinuon sa Biblia ang gamot-hinungdan sa ilang pagkapukan: *kay wala sila magmaunogon kang Yawe nga ilang Diyos.*

Ang Diyos dili gyod mobiya sa mga tawo ug sa mga institusyon nga iyang gipiyalan sa usa ka misyon. Gipili niya ang Israel aron pag-alagad kang Yahweh, ug kay wala man sila mag-alagad, nalaglag sila.

Gialagaran ... (b. 12). Bisag ang unang kahulogan sa diosdios mao ang mga larawan, dili ni ang mga larawan ni Jesus ug sa mga santos, sumala sa gitooan sa mga hiktin rag pang-hunahuna. Ang diosdios mao ang bisag unsa nga nakapuli sa Diyos sa atong kasingkasing ug sa atong kinabuhi. Ang Diyos mao ang buhing Diyos nga naghatag og kinabuhi ad-tong nag-alagad niya. Ang mga diosdios mao kadtong magdalaog sakit ug kalibog sa katilingban nga mialagad nila. Mateknolohiya man, harohay nga kinabuhi o diosdios sa unod ug dugo dala kanunay ang kaguol ug kahugaw.

Ang laing kahulogan sa mga diosdios alang

sa Israel, mao nga nahimo ning mga simbolo ug instrumento sa langyaw ug makapahimulag nga kultura. Ang mga diosdios sa mga Kanaan ug sa taga Asiria nagdalaog kultura nga nagsimba sa “sex”, sa kahakog ug kabangis, hangtod nga nalimot sila sa mga dagkong isyu ug mga problema sa sosyedad ug nawad-an sila pagtamod alang sa hustisya nga ilang kabilin.

Mao gihapon kini ang nahitabo dinhi sa ato diin ang mga tawong wala molambo naulipon sa diosdios sa konsumeristang katilingban... kon ang mga pamilya giulipon sa kabuang sa telebisyon nga nag-awhag sa kadalo, law-ay nga mga pasundayag, ug unsa pang kabuang nga giplano sa konsumeristang katilingban alang nila. Ang epekto ini: dili na sila maka-pagkinabuhi nga maayo diha sa ilang reyalidad. Mao nga ang pagtukod sa hustisya sa nasod usa na lang ka damgo.

Misunod sila sa mga diosdios ug sila mismo nawalay pulos... (b. 15). Namulong sab si Jeremias pag-ingon: “Busa, ako mong palayason ining yutaa, ug paadtoon sa langyawng yuta nga wala mahibaloi bisan sa inyong katigulangan.” (Jer 16:13), basaha sab sa Mag 3:7 ug Rom 1:24.

dad sukad sa mga tore nga bantayanang hangtod sa kinotahang mga syudad. ¹⁰ Nagbutang silag mga rebulto ug balaang haligi sa kabungtoran, ug sa ilalom sa matag lunhawng kahoy. ¹¹ Nagsunog silag insenso sa mga alampoonan sa kabungtoran, sama sa katawhan nga gipalayas ni Yahweh sa ilang atubangan.

Naghimo silag daotan nga gikasuko ni Yahweh. ¹² Gialagaran nila ang makallisanang mga diyosdiyos bisan pa sa gisulti kanila ni Yahweh: “Ayaw kinig buhata.” ¹³ Gipahimangnoan ni Yahweh ang Israel ug Juda pinaagi sa mga propeta nga nakakita og mga panan-awon: “Biyai ang daotang batasan. Sunda ang akong mga sugo ug pagtulon-an. Tumana ang mga balaod nga akong gisugo sa inyong kagikanaan ug akong gipadala kaninyo pinaagi sa akong mga alagad, ang mga propeta.”

¹⁴ Apan wala sila maminaw. Nagdumili sila pagsunod sama sa ilang kagikanaan nga wala maminaw kang Yahweh nga ilang Diyos. ¹⁵ Gibale wala nila ang iyang mga sugo ug ang kasabotan nga iyang gihimo uban sa ilang kagikanaan, lakip ang mga tambag nga iyang gihatag nila. Misunod sila sa mga diyosdiyos ug sila mismo nawalay pulos gumikan sa pagsunod nila sa mga nasod nga naglibot kanila bisan pa sa gisulti ni Yahweh: “Ayaw silag sunda.”

¹⁶ Gitalikdan nila ang tanang gisugo ni Yahweh. Nagbuhat silag duha ka nating bronse ug mga balaang haligi atubangan sa tanang bitoon sa kalangitan. Unya, misimba sila kang Baal.

¹⁷ Gisunog nila nga halad ang mga anak nilang lalaki ug babaye; nanag-

an ug namalbal sila ug namuta sa paghimo nilag daotan sa mata ni Yahweh nga nakapasuko kaniya.

¹⁸ Nasuko pag-ayo si Yahweh sa Israel ug gilabay sila sa layo. Ang tribu sa Juda lang ang nahibilin.

¹⁹ Apan wala usab sunda sa Juda ang mga sugo ni Yahweh nga ilang Diyos. Ilang gisunod ang mga batasan sa Israel. Busa, gisalikway ni Yahweh ang tibuko kaliwat sa Israel. ²⁰ Gipaubos sila ug gitugyan sa kamot sa mga tulisanang hangtod nga miabot ang adlaw nga iya silang gilabay sa layo.

²¹ Pagbulag sa Israel sa gingharian ni David ug pagtudlo ni Jeroboam, anak ni Nabat, nga hari, gipahilayo sila ni Yahweh. Iya silang gipakadaotan pag-ayo. ²² Gisunod sa mga Israelita si Jeroboam sa tanan niyang sala. Wala sila mohunong ²³ hangtod nga gilabay ni Yahweh ang Israel sa layo sama sa iyang giingon pinaagi sa mga alagad, ang mga propeta. Busa, gipalayas sa kaugalingon nilang kayutaan ang Israel. Gipalalin sila sa kayutaan sa Asiria hangtod karon.

Ang sinugdan sa mga Samaritano

• ²⁴ Gipaadto sa hari sa Asiria ang taga Babilonia, Cuta, Ava, Hamat ug Sefarvayim ug gipapuyo sa mga lungsod sa Samaria puli sa mga Israelita.

²⁵ Sa sinugdan sa ilang pagpuyo didto, wala nila simbaha si Yahweh busa, nagpadala si Yahweh og mga liyon nga mipatay sa kadaghanan. ²⁶ Unya, ilang gisuginlan bahin niini ang hari sa Asiria: “Wala mahibalo ang mga tawo nga imong gipalalin ug gipapuyo sa mga lungsod sa Samaria unsaon pagpasidungog kang Yahweh nga Diyos niadtong yutaa. Busa, nagpadala siya og mga liyon nga mipatay kanila.”

²⁷ Misugo ang hari sa Asiria: “Pabalika sa Samaria ang usa sa mga pari nga atong gipalalin. Magpuyo siya uban niining mga tawhana aron tudloan silag unsaon pagpasidungog ang Diyos sa maong yuta.” ²⁸ Miabot ang usa sa mga pari nga gipalalin sa Samaria ug mipuyo sa Betel. Gitudloan niya ang mga tawo unsaon pagpasidungog si Yahweh.

²⁹ Apan naghimo sa kaugalingon nilang Diyos ang usag usa niining mga nasora ug

• 24. Ang mga langyaw nga gidala sa Samaria nakasinatig kalisdanan nga nakahatag nilag tinooan nga hasol: masuko ba namo ang dios ining yutaa kay wala mi maghalad og sakripisyo kaniya?

Aron pagtubag sa mga pagdudahaning mga lumad, apan relihiyoso nga mga tawo, gipalutaw sa tigsulat ang gikinahanglan sa pagtoo:

– dili igo ang pagpasidungog sa Ginoo kabuhat sa laing mga dios. Siya ra ug wala nay laing Diyos, ug iya tang gisugo pagbungkag sa tanang dios nga kita mismo ang nagmugna.

– dili paigo ang paghalad og mga sakripisyo sa Ginoo: kinahanglang motuman ta sa iyang kabubut-on.

ilang gibutang sa matag syudad nga ilang gipuy-an, sa mga alampoonan, sa mga alampoonan sa bungtod nga gipabarog sa taga Samaria. ³⁰ Naghimog larawan sa diyosdiyos ang taga Babilonia ug Nergal, ang taga Cuta, Asima ang taga Namat, ³¹ Nimhaz ug Tartak ang taga Ava. Gisunog usab sa taga Sefarvayim ang ilang mga anak pagpasidungog nila kang Adramelek ug Anamelek, ilang mga diyosdiyos.

³² Gipasidunggan nila si Yahweh, apan nagpili sila og mga pari gikan sa kaugalingon nilang kaliwatan nga nag-alagad alang kanila sa mga alampoonan sa bungtod. ³³ Gipasidunggan nila si Yahweh apan nag-alagad usab sila sa ilang mga diyosdiyos sumala sa batasan sa mga nasod nga ilang gigikanan. ³⁴ Hangtod niining mga adlaw gisunod sa mga Israelita nga nagpabilin sa Samaria, ang batasan sa ilang gigikanan.

Wala nila pasidunggi si Yahweh. Wala nila sunda ang iyang pagtulon-an ug pamatasan, ang Balaod ug ang sugo nga gihatag ni Yahweh sa mga anak ni Jacob nga gihinganlan niyang Israel. ³⁵ Naghimog kasabotan si Yahweh uban kanila ug nagsugo: "Ayaw kamog simba sa ubang Diyos, ni yukbo sa ilang atubangan o alagad kanila o halad kanilang mga gasa. ³⁶ Si Yahweh lang ang inyong simbahan nga nagpaga-was kaninyo sa kayutaan sa Ehipto pinaagi sa kusog niyang braso. Sa iyang atubangan lang kamo moyukbo ug kaniya lang kamo mohalad og gasa. ³⁷ Sunda ang mga pagtulon-an, mga balaod ug mga sugo nga iyang gisulat alang kaninyo hangtod sa kaangtoran. Ayawg simba sa ubang Diyos. ³⁸ Ayawg kalimti ang akong kasabotan tali kaninyo. Ayawg simba sa ubang Diyos ³⁹ kondili, kang Yahweh nga inyong Diyos ug luwason kamo niya sa kamot sa tanan niyong kaaway." ⁴⁰ Apan wala sila mami-

naw, hinuon gibuhat nila ang ilang nandan.

⁴¹ Misimba kang Yahweh kining mga tawhana ug nag-alagad sa ilang mga diyosdiyos. Pagkahuman, gipadayon sa ilang mga anak ug sa mga anak sa ilang mga anak ang gibuhat sa ilang kagikanan.

Ezekias, hari sa Juda

18^{*} ¹ Sa ikatulo ka tuig sa paghari sa Israel ni Osias, anak ni Ela, nagsugod paghari sa Juda si Ezekias, anak ni Ahaz.

² Gawhaag lima ang iyang idad. Gawhaag siyam pod siya ka tuig nga naghari sa Jerusalem. Si Abiya nga anak ni Zacarias ang iyang inahan. ³ Gibuhat niya ang maayo sa pananaw ni Yahweh sama sa iyang amahan nga si David.

⁴ Gikuha niya ang mga alampoonan sa bungtod ug gigun-ob ang nagtindog nga mga bato ug gipamutol ang mga sagradong haligi.

Giguba usab niya ang halas nga bu-lawan nga hinimo ni Moises sa disyer-to kay hangtod niadtong panahona gihalaran pa kini sa mga Israelita. Gitawag kini nga Nehustan.

⁵ Misalig siya kang Yahweh labaw kang bisag kinsang hari sa Juda nga nag-una o nagsunod kaniya. Wala siya magpalayo bisag kanus-a ni Yahweh. ⁶ Gisunod niya ang mga sugo nga gihatag ni Yahweh pinaagi ni Moises.

• **18.1** Dinhi nagsugod ang kataposang bahin sa Basahon sa mga Hari: *Ang kasaysayan sa gingharian sa Juda*. Ang pagkapukan sa Samaria ug ang pagkawagtang sa amihanang gingharian, maoy nakaaghat og relihiyosong kausaban sa habagatan

Gibuhat niya... (b. 3). Mao ni ang panahon nga si propeta Isaias diha kanunay sa kiliran ni Hari Ezekias (716-687 B.C.). Bisan pag kulang si Ezekias og pagsalig kang David, gihalad niya ang kaugalingon alang sa pagkamatindanan sa Ginoo.

Gikuha niya... (b. 4). Makita nato ang pangingkamot sa mga hari sa Juda aron nga ang dapit sa pagsimba adto ra himoa sa Templo sa Jerusalem. Daghan ang mga halaran sa kabukiran diin ang mga halad-sakripisyo sa mga tawo, gisagolan sa paganonng mga tulumanon. Si Ezekias naghimog relihiyosong reporma, pinaagi sa pagpasimba sa mga tawo didto ra sa Templo sa Jerusalem nga gidumala sa hanas

nga mga pari ug mga Levita, nga nag-agap ra sa putli nga pagtoo.

Mahitungod sa tumbaga nga halas nga giguba ni Ezekias, basa sa Num 21:3.

Tinuod nga daghan ang layas nga mga pari gikan sa Amihananan sa kataposang panahon sa Samaria. Ang uban nila nagpabilin sa pagtoo ni Yahweh ug sa relihiyosong kahiusa. Dala nila ang mga balaang basahon lakip ang karaang mga tradisyon ni Moises ug ang kasaysayan sa Israel. Nakatampo nig dako kaayo sa pagkasulat sa Biblia ug alang sa reporma nga gihimo ni Yosias, usa ka siglo nga milabay (2 H 22).

Sa tuig 701, B.C., gisulong ni Senakerib ang Jerusalem ug si Ezekias mibayad og dako aron magpalayo ang mga kaaway.

Sugod sa 18:7 nagdoto sa kataposan sa ulohan 19, gisaysay ang katingalahang pagkalingkawas sa Jerusalem. Duna ni duha ka istorya nga gipahaom sa duha ka pagpalingkawas nila gikan sa duha ka pagpangataki sa taga Asiria.

Busa, nag-uban niya si Yahweh: nag-malamposon siya sa tanan niyang gi-buhat. ⁷Mirebeldi siya batok sa hari sa Asiria ug wala siya mag-alagad ka-niya. ⁸Gilupig niya ang mga Pilisteo hangtod sa Gaza, ug giilog ang kayutaan gikan sa mga tore nga bantayan hangtod sa mga syudad nga kinotaan.

⁹Sa ikapat ka tuig sa paghari ni Ezekias, ang ikapito ka tuig usab ni Osias nga anak ni Ela, hari sa Israel, gisulong ug gitulis ni Salmaneser, hari sa Asiria ang Samaria ug gilibotan niya kini. ¹⁰Paglabay sa ikatulo ka tuig, naangkon niya ang kayutaan. Sa ikaunom ka tuig ni Ezekias, nga mao sab ang ikasiyam ni Osias, hari sa Israel, naangkon ni Salmaneser ang Samaria. ¹¹Gipalalin sa hari sa Asiria ang mga Israelita ug gipapuyo sa Hala, sa ibabaw sa Habor sa suba sa Gozan ug sa mga syudad sa Medo.

¹²Nahitabo kini kay wala sila minaw sa tingog ni Yahweh nga ilang Diyos. Giguba nila ang kasabotan ug wala nila paminawa ni buhata ang gisugo ni Moises nga alagad ni Yahweh.

Pagsulong ni Senakerib

¹³Sa ika-14 ka tuig nga paghari ni Ezekias, gitulis ni Senakerib, hari sa Asiria, ang kinotaan nga mga syudad sa Juda nga iyang gipangangkon. ¹⁴Nagpadalag mensahe si Ezekias,

hari sa Juda, kang Senakerib nga diha sa Lakis: “Sayop ang akong gibuhat. Ayaw na ako pagsulonga ug himoon nako ang tanan mong isulti.” Gipabayad sa hari sa Asiria si Ezekias ug 300 ka bareta nga plata og 30 ka bulawan.

¹⁵Gihatag kaniya ni Ezekias ang tanang kwarta nga nakuha sa Templo ni Yahweh ug sa mga sudlanan sa bahandi sa palasyo sa hari. ¹⁶Sa maong panahon, mimando si Ezekias nga tangtangan sa mga pultahan sa Templo ni Yahweh ang mga bulawan nga dayandayan ug gihatag sa hari sa Asiria.

¹⁷Gikan sa Lakis, gipadala sa hari sa Asiria ang usa sa iyang mga heneral uban sa dakong panon sa kasundalohan kang Hari Ezekias sa Jerusalem. Miadto sila sa Jerusalem ug mihunong sa agianan sa tubig sa Tangke nga nahimutang ibabaw sa dalan sa Bukid sa mga Labandera. Gitawag sa heneral ang hari ¹⁸ug migawas si Eliakim, anak ni Helkias, ang tigdumala sa palasyo uban sa sekretaryo, si Sobna ug ang tigrehistro, si Joas, anak ni Asaf.

¹⁹Miingon kanila ang heneral: “Sul-tihi si Ezekias sa mensahe sa halang-dong hari sa Asiria: Pagkadako baya sa imong pagsalig! ²⁰Abi nimog maalamon ka ug adunay kusog pagpakig-gubat, apan maayo ka lang sa pulong. Kinsay imong gisaligan nga mirebeldi

• 13. Sa tuig 701 gipadala sa hari sa Asiria ang iyang mga heneral gikan sa Lakis aron paampoon si Ezekias. Apan mibalik siya sa iyang nasod nga nagpabiling lig-on sa iyang baroganan. Mabasa kining estorya sa 18:17-19 ug gitapos sa 19:36-37.

Sa tuig 690 B.C. dunay laing pagpangilabot sa Diyos nga gisaysay sa 19:9-35. Niining higayona, “migula ang anghel sa Ginoo ug mipatay 185 ka sundalo sa kampo.” Niining maong hitabo, ang bantogang tigsulat sa kaysaysayan nga si Herodotus, nagsaysay sa kalit nga kamatay sa kasundalohan pinaagi sa makalilisang nga pesti. Ang nahitabo natural nga kalamidad. Apan sa panahon nga hapit na mapukan ang Balaang Syudad, sa hapit na mapakyas ang mga gisaad sa Diyos, dihay mga ilaga nga nagsabwag ug makamatay nga mga kagaw: Alang sa mga tawo sa Biblia, ki-

ning tanan, nagpaila sa gahom sa Diyos. Ang Jerusalem nakalingkawas sigon sa gipanagna ni Isaias.

Kining duha ka kapitulo nagpadayag halos matag pulong sa basahon ni Isaias 36-37. Busa, dinhi gihatagan ug gibug-aton ang kaysaysayan sa unang kagawasan, ug sa Is 37, ang kaysaysayan sa ikaduha nga kagawasan.

Kining mga hitabo nag-awhag nato pagsalig sa panabang sa Diyos. Kon dili ta kawad-an og paglaom, ang Diyos maunongon sa iyang mga saad ug dili ta niya kawangon. Busa, bisag morag wala nay paglaom pa nga maluwas ang Jerusalem, nagpabilin ning wala mahilabti. Hulagway ni sa pamuno nga tungod sa kalig-dong, buot nga palagpoton sa katawhan, apan nagpabilin gihapon siya. O sa estudyanti nga nagpabiling lig-on sa iyang pagtoo, bisan pa sa

ka man kanako? ²¹ Nagsalig ka ba sa Ehipto nga bali ang sungkod nga mahimong tusukon ang palad sa moga-mit kaniya? Sama niana si Paraon, hari sa Ehipto, sa tanang misalig kaniya. ²² Mahimong moingon ka kanako: nagsalig kami kang Yahweh nga among Diyos. Dili ba, iyaha ang mga kampanyo ug alampoanan sa bungtod nga gipanguha ni Ezekias dihang miingon siya sa taga Juda ug Jerusalem: ‘Dinhi lang kamo mosimba sa alampoanan sa Jerusalem.’?’

²³ Busa, pakigsabot sa hari sa Asiria nga akong agalon. Hatagan ko ikaw og 2,000 ka kabayo kon aduna kay ikahatag nga mangangabayo. ²⁴ Dili ka makapasibog sa labing gamay nga heneral sa akong agalon! Nagsalig ka sa Ehipto, sa iyang mga karwahe ug mangangabayo! ²⁵ Nagtoo ka ba nga moanhi ako aron sulngon ug gunobon kining yuta nga walay pagtugot ni Yahweh? Siya mismo ang miingon kanako pag-ari diri ug pagpanag-iyang niini.” ²⁶ Miingon si Eliakim, Sobna ug Joas sa Heneral: “Mahimo ba nga makigsulti kamo sa pinulongang Arameo sa inyong mga alagad kay mao nay among masabtan? Ayawg sulti kanamo sa Hinibreog nga madunggan sa mga tawo ibabaw sa paril.”

²⁷ Apan miingon ang heneral: “Nagtoo ba kamo nga gipadala ako sa akong agalon pagsulti sa inyong agalon ug kaninyo niining mga pulonga? Wala ba sab ko ipadala alang sa mga tawo nga naglingkod sa paril nga uban ninyo napugos pagkaon sa kaugalingong hugaw ug pag-inom sa inyong ihi?”

²⁸ Mitindog ang heneral ug misinggit og kusog sa pinulongang Hebreog: “Paminawa ang pulong sa halangdong hari sa Asiria: ²⁹ Ayaw kamo palingla kang Ezekias! Kay dili kamo niya ma-

luwas! ³⁰ Ayawg too kon moingon siya nga kinahanglang mosalig kamo kang Yahweh, ug sigurado kamong luwason niya ug dili itugyan ang maong syudad sa hari sa Asiria. ³¹ Dili si Ezekias ang inyong paminawon kon dili, ang hari sa Asiria nga nag-ingon: Pakigsabot kanako ug surrender! Kay makakaon ang matag usa sa iyang ubasan ug igosan, ug makakalos og tubig gikan sa iyang atabay. ³² Moabot ako ug dad-on ko kamo sa yuta nga sama sa inyong kayutaan, sa kayutaan sa mga trigo ug bag-ong alak; sa kayutaan sa pagkaon ug parasan, sa lana ug dugus. Busa, mabuhi kamo, inay mamatay sa gutom!

Ayaw palingla kang Ezekias nga nag-ingon nga luwason kamo ni Yahweh. ³³ Naluwas ba sa mga diyosdiyos sa kanasoran ang ilang kayutaan gikan sa kamot sa hari sa Asiria? ³⁴ Hain man ang mga diyosdiyos sa Hamat ug Arpad? Hain man ang mga diyosdiyos sa Sefarvayim? Naluwas ba nila ang Samaria sa akong kamot? ³⁵ Kinsa sa mga diyosdiyos niining yutaa ang moluwas sa iyang syudad sa akong kamot?”

³⁶ Nagpabilin nga walay timik ang tanan kay nagmando si Hari Ezekias nga dili sila patubagon.

³⁷ Mibalik kang Ezekias si Eliakim uban ni Sobna ug Yoas, gisi ang mga sapot, ug ilang gisulti kang Ezekias ang gipamulong sa heneral.

19 ¹ Pagkadungog niini ni Hari Ezekias, gigisi niya ang iyang sapot, nagsul-ob siya og sako ug miadto sa Templo ni Yahweh. ² Gipaadto niya kang propeta Isaias, anak ni Amos, si Eliakim, ang tigdumala sa palasyo, si Sobna, ang sekretaryo ug ang mga tigulang nga mga pari nga pulos nagsul-ob og sako.

mga pagtamay sa mga higala. O sa batan-on nga nag-amping sa kaputli taliwala sa sosyedad nga nawad-ag moralidad. O sa simbahan

nga dyotay nalay nahabilin nga morag napildi sa politikanhong pwersa apan nagpabiling madaogon.

³ Miingon sila kang Isaias: “Kini ang gitugon ni Ezekias: Adlaw karon sa ragul-anan, sa silot ug kaulaw, ma-ragol adunay batang ipanganak, apan walay kusog pagpahimugso. ⁴ Madungog unta ni Yahweh ang mga pulong sa heneral nga gipadala sa iyang agalon, ang hari sa Asiria. Kasuk-an unta siya ni Yahweh, imong Diyos, tungod sa iyang mga pulong. Gipanamastamasan niya ang Diyos nga buhi. Busa, iampo ang pipila nato nga nahibilin.”

⁵ Pag-abot kang Isaias sa mga opisyal ni Hari Ezekias, ⁶ miingon siya: “Isulti sa inyong agalon ang mga pulong ni Yahweh: Ayaw kahadlok tungod sa nadungog mong panamastamas kanako sa mga alagad sa hari sa Asiria. ⁷ Paminaw! Hadlokon ko siya aron mobalik sa iyang nasod. Mamatay siya didto sa espada.”

⁸ Mibalik ang heneral ug nasayran niya nga nakig-away kini batok sa Libna kay nadunggan niya nga mibiya ang hari sa Lakis. ⁹ Nakabalita man si Hari Senakerib nga sulngon siya ni Tirhaka, ang hari sa mga Kusita sa Ehipto.

Sulat sa hari sa Asiria kang Ezekias

¹⁰ Busa, nagpadala siya pag-usab kang Ezekias og mga sinugo nga iyang gitugon: “Sulthi si Ezekias, hari sa Juda: Ayaw palimbong sa imong Diyos nga imong gisalingan tungod sa iyang giingon nga dili mahulog ang Jerusalem sa kamot sa hari sa Asiria. ¹¹ Siguro nadungog mo na ang gibuhat sa mga hari sa Asiria sa kayutaan nga ilang gigun-ob. Maluwas ka ba? ¹² Giluwas ba sa mga diyos ang kayutaan nga gigun-ob sa akong katigulangan? Ang Gozan ug Haran, ang Resef ug ang taga Eden nga diha sa Tel-asar? ¹³ Hain man ang hari sa Hamat, Arpad, syudad sa Sefarvayim, sa Hena, ug sa Iva?”

¹⁴ Gikuha ni Ezekias sa mga mensahero ang sulat ug pagkahuman niyang basa miadto siya sa Templo ni Yahweh. Iya kining gibukhad sa atubangan ni Yahweh ug ¹⁵ nag-ampo: “O Yahweh, Diyos sa Israel, nga naglingkod sa trono sa mga kerubin! Ikaw lang ang Diyos sa tanang gingharian sa yuta. Ikaw ang nagbuhat sa langit ug yuta. ¹⁶ Pamati, Yahweh, ug dungga ako! Ablihi ang imong mata ug tan-awa ako! Paminawa ang mga pulong nga gipadala ni Senakerib nga nanamastamas sa Diyos

nga buhi! ¹⁷ Tinuod, Yahweh, nga gipanu-long sa mga hari sa Asiria ang tanang nasod ug kayutaan. ¹⁸ Gisunog nila ug gipamuak ang mga diyos niini kay dili man sila tinuod nga Diyos kon dili, mga kahoy ug bato nga hinimo sa kamot sa tawo. ¹⁹ Karon, O Yahweh nga among Diyos, luwasa kami sa iyang kamot aron mahibaloan sa tanang gingharian sa yuta nga ikaw lang si Yahweh ang Diyos.”

Gitagna ni Isaias ang pagkabuntog kang Senakerib

²⁰ Nagpadalag mensahe si Isaias, anak ni Amos, kang Ezekias: Kini ang gisulti ni Yahweh, ang Diyos sa Israel: “Gidungog ko ang imong pag-ampo mahitungod kang Senakerib sa Asiria. ²¹ Kini ang gisulti ni Yahweh batok kaniya:

Giyubit ka ug gikatawan.

Ang Dalaga sa Sion nagyubit ug nagkatawa kanimo.

Ang dalagang anak sa Jerusalem naglingulingo sa imong luyo.

²² Kinsay imong giyubit ug gibugalbugalan,

gisingitan ug gitutokan?

Ang Balaan sa Israel!

²³ Sa imong mga mensahero, giyubit mo si Yahweh.

Kay matud pa nimo: Sa kadaghan sa akong karwahe,

nakatkat ko ang kinatas-ang bukid,

ang kinatumyan nga dapit sa Lebanon.

Giputol ko ang kinatas-an niyang sedro,

ang labing nindot nga mga sipres.

Akong naabot ang labing layo nga taluktok

ug ang siot nga kalasangan.

²⁴ Nagkalot ako og mga atabay ug miinom:

gipahubas sa akong tiil ang tanang suba sa Ehipto.

²⁵ Wala ka ba makadungog nga ako na ning giandam

kaniadto pa sa unang panahon?

Buhaton ko karon ang nahunahunaan ko kaniadto:

gub-on ko ang syudad nga lig-on

ug himoon nga tapok sa ginuba.

²⁶ Nangaluya ang taga didto,

nagkagubot ug nawad-an paglaom,

sama sa sagbot ug berdeng tanom;

ingon sa mga balili sa mga atop

nga nabalda sa iyang pagtubo.

²⁷ Nasayod ako kanus-a ka mobarog o molingkod,

ug kanus-a ka masuko kanako.

²⁸ Tungod sa kasuko mo nako

ug sa nadungog ko nga iyang garbo,

akong kaw-itan ang imong ilong,

bokadohan ko ang imong baba,

ug pabalikon ko ikaw sa dalan

diin ka gikan.

²⁹Kini ang mahimong ilhanan alang kanimo, Ezekias: “Niining tuiga kan-on mo ang bisag unsa nga mahibilin sa ani, ug sa sunod tuig usab ang bisag unsa nga moturok. Apan sa ikatulo ka tuig magpugas kamo ug mang-ani, mananom og ubas ug mokaon sa bunga niini. ³⁰Ang salin sa balay ni Juda mogamot sa ubos ug mamunga sa ibabaw. ³¹Kay dunay mahibilin mahibilin sa Jerusalem ug dunay mahibiling buhi gikan sa Bukid sa Sion. Ang aboghoan nga gugma ni Yahweh, ang Labing Gamhanan, ang makakab-ot niini.

³²Busa, kini ang gisulti ni Yahweh mahitungod sa hari sa Asiria: Dili siya makasulod sa maong syudad, ni makagamit bisag usa lang ka uhas sa pana! Dili kini maasandang nga may taming ni maliyokan man. ³³Dili siya makasulod sa maong lungsod ug mobalik sa dalan nga iyang gigikanan. Mao kana ang gisulti ni Yahweh. ³⁴Panalipdan ug luwason ko ang maong syudad tungod ug alang sa kaugalingon ko ug kang David nga akong alagad.” ³⁵Pagkagabii migawas ang anghel ni Yahweh ug gipamatay ang 185,000 ka lalaki sa kampo sa Asiria. Pagkasunod buntag sa ilang pagmata, patay na ang tanan.

³⁶Busa, mibiya ug mipauli si Senakerib, hari sa Asiria, ug mipuyo sa Nineve. ³⁷Di-hang misimba siya sa templo sa iyang Diyos nga si Nisrok, gipatay siya sa espada sa iyang mga anak nga si Andramelek ug Sareser nga nangikyasa sa kayutaan sa Ararat. Ang iyang anak nga si Esarhadon ang naghari puli kaniya.

Ang sakit ni Ezekias

20¹ Niadtong mga adlaw nagkasakit si Ezekias ug diha na sa baba sa kamatayan. Giadto siya ni propeta Isaias, anak ni Amos, nga miingon: “Kini ang pulong ni Yahweh: Ayoha pagpahimutang ang imong panimalay kay mamatay ka na; dili ka na maayo.”

²Miatubang sa bungbong si Ezekias ug nag-ampo kang Yahweh, ³“O Yahweh! Hinumdomi kon unsa ang akong paglakaw sa imong atubangan nga kinasingkasing ug matinud-anon. Gibuhat ko ang nakapahimuot sa imong panan-aw.” Mihilak sa kapa-it si Ezekias.

⁴Wala pa moabot si Isaias taliwala sa patyo, miabot kaniya ang pulong ni Yahweh: ⁵“Balik ug sultihi si Ezekias, ang pangulo sa akong katawhan, sa gisulti ni Yahweh nga Diyos sa iyang amahan, si David: Nadungog ko ang imong pag-ampo ug nakita ang imong mga luha. Ayohon ko ikaw. Sa ikatulo ka adlaw gikan karon, mosaka ka sa Templo ni Yahweh. ⁶Dugangan ko pa og 15 ka tuig ang imong kinabuhi. Luwason tiyaw ingon man kining syudad sa

gahom sa hari sa Asiria alang kanako ug sa akong alagad nga si David.”

⁷Miingon si Isaias: “Pagdala diri og pina-uga nga bunga sa igos.” Tinuod man gidala kini ni Ezekias, gihaklap sa iyang samad, ug naayo siya.

⁸Miingon si Ezekias kang Isaias: “Unsay ilhanan nga ayohon ako ni Yahweh ug mosaka sa ako sa Templo ni Yahweh sulod sa tulo ka adlaw?” ⁹Mitubag si Isaias: “Kini ang mahimo mong ilhanan sa ngalan ni Yahweh, nga tumanon ni Yahweh ang iyang gisulti: Gusto ba nimo nga ang anino sa ikaduhang andana moabanti og 10 ka ang-ang o moatras ba hinuon?” ¹⁰Miingon si Ezekias: “Sayon nga moabanti ang anino og 10 ka ang-ang, apan makapahibulong kon moatras kini og 10.” ¹¹Mitawag si propeta Isaias kang Yahweh ug gisunodsunod pagpaatras ni Yahweh ang anino sa 10 ka ang-ang sa hagdang nga gitabonan niini.

¹²Niadtong panahona nagpadala si Merodac-Baladan, anak ni Baladan nga hari sa Babilonia, og mga sulat ug regalo kang Ezekias, kay nabalitaan niya nga nagkasakit kini. ¹³Nalipay si Ezekias, ug gipakita sa mga sinugog ang iyang kaban sa bahandi ang plata, bulawan, ang humot nga mga panakot, ug ang pahumot nga lana, ang iyang mga hinagiban ug ang tanang butang sa iyang bodega. Walay butang sa palasyo o sa iyang gingharian nga wala ipakita ni Ezekias kanila.

¹⁴Giadto ni propeta Isaias si Ezekias, ug nangutana: “Unsay gisulti nianang mga tawhana ug diin sila gikan? Mitubag ang hari: “Gikan sila sa layong dapit sa Babilonia.” ¹⁵Miingon si Isaias: “Unsay nakita nila sa imong balay?” Mitubag ang hari: “Nakita nila ang tanan nga anaa sa akong balay; walay butang sa kaban sa bahandi nga wala ko ipakita kanila.”

¹⁶Miingon si Isaias kang Ezekias: “Pamatia ang pulong ni Yahweh: ¹⁷Moabot ang adlaw nga ang anaa sa imong panimalay ug ang natigom sa imong katigulangan hangtod karon hakoton sa Babilonia. Walay mahibilin, miingon si Yahweh. ¹⁸Kuhaon ang pipila sa imong anak nga lalaki nga imong kadugo ug unod aron mahimong kinapon nga lalaki sa palasyo sa hari sa Babilonia.” ¹⁹Mitubag si Ezekias kang Isaias: “Maanindot ang gisulti ni Yahweh.” Nahunahunaan niya: “Dili ba malinawon lang ako ug luwas ang akong kinabuhi.”

²⁰Ang ubang hitabo mahitungod kang Ezekias ug ang tanan mahitungod sa iyang kaisog, giunsa niya pagpabarog ang dakong tangke sa tubig ug giunsa niini paghatag og tubig sa syudad nasulat sa Mga Panghitabo sa mga Hari sa Juda. ²¹Pagkamatay ni Ezekias ug pagpahulay niya uban sa iyang kagikanan, mipuli kaniya si Manases, iyang anak.

Manases, hari sa Juda

21¹ Napulog duha ka tuig ang idad ni Manases dihang gituboy siya sa pagkahari. Naghari siya sa Jerusalem sulod sa 55 ka tuig. Si Hefziba ang iyang inahan.

²Gibuhat niya ang daotan sa panan-aw ni Yahweh ug gisunod ang salawayong batasana sa mga nasod nga gipalayas ni Yahweh sa kayutaan nga gihatag sa mga Isra-elita. ³Gipabarog niya pagbalik ang mga alampoanan sa bungtod nga gibungkag sa iyang amahan nga si Ezekias, ug nagpabarog pag mga alampoanan alang kang Baal. Naghimo siyag mga balaang haligi sama sa gipabuhat ni Ahab nga hari sa Israel ug miluhod sa atubangan sa tanang bitoon sa langit nga iyang gisimba. ⁴Nagtukod siyag mga alampoanan sa patyo sa Templo ni Yahweh diin nag-ingon si Yahweh: “Sa Jerusalem ko papuy-a ang akong ngalan.”

⁵Nagtukod siyag mga alampoanan alang sa mga bitoon sa langit sa duha ka patyo sa Templo ni Yahweh ⁶ug gisunog nga halad ang anak niyang lalaki. Gigamit niya ang pagtag-antag-an ug madyik, ug nagpili siyag mga mananag-an ug sala-manghero. Daghan siyag gibuhat nga daotan sa panan-aw ni Yahweh ug gipasuko niya si Yahweh. ⁷Nagpatindog siya sa balaang haligi ni Asera sa Templo ni Yahweh bisag miingon pa si Yahweh kang David ug sa iyang anak nga si Solomon:

⁸“Sa akong Templo ibutang ang akong ngalan hangtod sa hangtod. Gipili ko ang Jerusalem sa tanang tribu sa Israel ug dili ko palaaglaagon ang akong Ngalan sa kayutaan nga gihatag ko sa iyang kagikanaan. Paningkamot lang kamo pagtuman sa kinatibuk-ang sugo nga gihatag ko kaninyo pinaagi sa akong alagad nga si Moises!”

⁹Apan wala sila maminaw. Gipasalaag sila ni Manases. Mas salawayon pa ang ilang gibuhat kay sa mga nasod nga gipalayas ni Yahweh atubangan sa mga Isra-elita. ¹⁰Busa, misulti si Yahweh pinaagi sa iyang mga alagad, ang mga propeta ug miingon:

¹¹“Gipilupilo ni Manases, hari sa Juda, ang salawayon nga buhat. Labaw pa ang iyang gibuhat kay sa mga Amorreo kani-ado. Giduhig niya sa sala ang katawhan sa Juda pinaagi sa iyang mga diyosdiyos.

¹²Busa, dad-an ko ang Jerusalem ug Juda ug dakong kadaot nga makabungog sa dalunggan ni bisag kinsang makadungog. Mahiagoman sa Jerusalem ang kapalaran sa Samaria ug sa pamilya ni Ahab. ¹³Hugasan ko ang Jerusalem sama sa paghugas sa pinggan nga losa nga gikulob pagkahumag limpyo. ¹⁴Palayason ko ang nahibilin sa akong katawhan ug itugyan sa kamot sa ilang mga kaaway aron biktimahon ug tulison. ¹⁵Gibuhat nila ang daotan sa akong panan-aw ug gipalagot ako sukad sa paggawas sa ilang kaginanan sa Ehipto hangtod karon.”

¹⁶Nagpabanaw ug dugo sa mga walay sala si Manases ug napuno ang Jerusalem sa masigkadaplin. Gawas pa, iyang gipakasala ang Juda. Gibuhat nila ang daotan sa panan-aw ni Yahweh. ¹⁷Ang ubang hitabo mahitungod kang Manases, ang tanan niyang gibuhat ug kasal-anan nasulat sa basahon sa Mga Panghitabo sa mga Hari sa Juda.

¹⁸Namatay si Manases ug mipahulay uban sa iyang kagikanaan. Gilubong siya sa hardin sa iyang palasyo, sa tanaman sa Uza. Si Amon nga iyang anak mipuli kaniya.

¹⁹Gawhaag duha ka tuig ang idad ni Amon pagsugod niyang hari sa Jerusalem ug nagpabilin siya sa trono sulod sa duha ka tuig. Ang iyang inahan mao si Mesulemet, anak ni Harus, sa syudad sa Yotba. ²⁰Gibuhat niya ang daotan sa panan-aw ni Yahweh, sama sa iyang amahan nga si Manases. ²¹Hingpit niyang gisunod ang tunob sa iyang amahan – gialagaran ug giyukboan ang mga diyosdiyos nga gialagaran sa iyang amahan. ²²Gitalikdan niya si Yahweh, ang Diyos sa iyang kagikanaan, ug wala subaya ang iyang dalan.

²³Ang mga opisyal ni Amon naglaraw ug daotan batok kaniya. Ila siyang gipatay sa iyang palasyo. ²⁴Apan gipatay usab sa mga lumolupyo ang tanang nagbudhi sa hari. Si Josias nga iyang anak ang gipalingkod nila sa trono puli ni Amon.

²⁵Ang ubang hitabo mahitungod kang Amon nasulat sa basahon sa Mga Panghitabo sa Mga Hari sa Juda. ²⁶Gilubong siya sa iyang lubnganan sa tanaman sa Uza. Si Josias nga iyang anak ang naghari puli kaniya.

• **21.1** Ang makasubo nga kasinatian sa katawhan sa Diyos nagpadayon. Human ni Ezekias ug ang mga reporma nga iyang gi-himo, mipuli niya ang anak, si Manases. Apan sukwhi ni sa amahan.

Si Manases hari nga walay pagtoo, dayag nga mipakaylap sa idolatriya ug milutos sa katawhan ni Yahweh, sama sa gibuhat ni Izebel sa Israel sa miaging siglo. Sa iyang pagmando nga walay Diyos ug puno sa krimen, nagma-

lamposon siyang miguba sa paglaom alang sa sumusunod ni David diha sa mga reporma ni Ezekias.

Ang iyang pagmando milungtad sa 45 ka mga tuig. Mao ni ang panahon kanus-a ang mga propeta ug ang mga matoohon nanghi-lom ug nagtago. Kining paglapas sa Kasabotan ni Yahweh, bug-at alang sa mga propeta, nga human mamatay si Manases, gitumbok nila nga nakaingon sa pagkapukan sa Jerusalem.

Nadiskobrehan ang basahon sa Balaod

22¹Walo ka tuig ang idad ni Yosias pagsugod niyag hari ug 31 ka tuig siyang naghari sa Jerusalem. Si Yedidan ang iyang inahan, anak ni Asias sa Baskat. ²Gibuhat niya ang tarong sa panan-aw ni Yahweh, ug gisunod ang mga tunob sa iyang kagikanaan nga si David, nga wala mosimang sa tuo ni sa wala.

³Sa ika-18 ka tuig sa iyang paghari gipadala ni Hari Josias sa Templo ni Yahweh ang iyang sekretaryo nga si Safan, anak ni Asalia nga anak ni Mesulam, sa pag-ingon: ⁴“Adtoa ang pangulong pari nga si Helkias ug ihatag kaniya ang salapi nga gihalad sa mga tawo sa Templo ni Yahweh. Nahipos kini sa nagdumala sa ganghaan. ⁵Kon matigom na ang tanan, itugyan kini sa nagdumala sa Templo ni Yahweh. Bayran nila niining kuwartaha ang nag-ayo sa Templo, ⁶ang mga panday, ang mga magtutukod ug ang mga kantero. Papalita usab sila og mga kahoy ug bato nga gikinahanglan pagpaayo sa Templo. ⁷Apan dili sila pangayoan sa kwenta sa nagasto kay matinud-anon silang pagkatawo.”

⁸Miingon ang pangulong pari, si Helkias, kang Safan, ang sekretaryo: “Akong nakaplagan ang Basahon sa Balaod sa Templo ni Yahweh.” Gihatag kini niya kang Safan, ug iyang gibasa. ⁹Unya, miadto si Safan sa hari ug mi-

ingon: “Nakolekta na namo ang salapi sa Templo ug gitugyan sa tigdumala aron ikapaayo kini.” Misumpay siya: “Ug adunay gihatag kanako nga libro ang pari nga si Helkias.”

¹⁰Gibasa ni Safan ang basahon sa atubangan sa hari. ¹¹Dihang nadungog sa hari ang nahimutang sa maong libro, gigisi niya ang iyang sapot. ¹²Iyang gisugo si Helkias, si Ahikam nga anak ni Safan, si Akbor nga anak ni Mikayas, ang sekretaryong si Safan ug ang iyang ministro nga si Asias: ¹³“Pangutan-a si Yahweh unsay gipasabot sa nasulat sa maong libro nga imong nakit-an. Pangutan-a siya alang kanako, alang sa katawhan ug sa tibuok Juda. Wala pamatia sa atong kagikanaan ang gipasabot niining libroha, ni ang kasugoan busa, nagdilaab ang kasuko ni Yahweh bato kanato.”

¹⁴Unya, si Helkias, ang pari, ug si Ahikam, Akbor, Safan ug Asaiaas nangonsulta sa propeta nga si Hulda, bana ni Salum, anak ni Tikba nga anak usab ni Harhas, ang tighipos sa mga sapot. Nagpuyo si Hulda sa bagong syudad sa Jerusalem.

¹⁵Mitubag si Hulda: “Isulti sa tawo nga nagsugo kaninyo nga ¹⁶kini ang gisulti ni Yahweh: ‘Dad-an ko og katalagman ang maong dapit ug ang taga dinhi sumala sa tanang pulong sa libro nga gibasa sa hari sa Juda ¹⁷kay gi-

• **22.1** *Gibuhat niya ang tarong sa panan-aw ni Yahweh, ug...* Sa kataposang mga adlaw sa gingharian sa Juda, ang hari nga “sama ni David” mihalad sa iyang kaugalingon alang sa kabag-ohan sa pagtoo ug sa Kasabotan ni Yahweh. Iyang gikuha pagbalik ang kanhing kayutaan sa iyang katigulangan.

Human sa kamatayon sa manglulutos nga mga Hari, hinayhinay nga nagmata ang mga matoohon. Sa tuig 622, B.C., wala damhang nadiskobrehan ang “Balaod” nga maoy nakatay-og sa tibuok gingharian.

Akong nakaplagan... (b. 8). Panahon sa nangaging gingharian, ang balaang basahon nalimtan na o gitagoan. Siguro ang basahon nga ilang nakaplagan mao ang dakong bahin sa Genesis, sa Exodo ug Deuteronomio. Ka-

daghanan ining ulahing basahon morag nagsukad sa mga Levita ug sa mga pari nga gikan sa Amihanan, dihang napukan ang Samaria. Nanghingusog ni mahitungod sa kaunongan sa Kasabotan; namahayag sa way pagpanuko nga nia dinhi nasandig ang kinabuhi o kamatayon sa katawhan sa Diyos.

Makita nato ang epekto ining Balaang pulong. Sukad adto si Yosias (26 ang panuigon) nagpunting sa pag-umol sa iyang kinabuhi ug sa katawhan, sumala sa kasugoan sa Balaod. Iyang naamgohan nga ang panalipod sa Ginoo, mao ray makaluwas sa iyang katawhan gikan sa gamhanang mga nasod.

Ang paghulagway dinhi bahin sa pagguba sa tanang paganong pagtoo, naghatag kanatog talan-awon sa gilapdon sa pagkaylap sa pagganismo sa panahon ni Manases.

yaan ako nila ug nagsunog sila sa insenso pagpasindungog sa ubang dios. Naligutgot ako sa maong dapit tungod sa ilang gibuhat ug dili masubhan ang kalayo sa akong kasilag.'

¹⁸Isulti ang tubag sa hari sa Juda nga nagpadala kaninyo aron mangonsulta kang Yahweh. Kini ang gisulti ni Yahweh, Diyos sa Israel: 'Nadungog mo kining pulonga. Apan dili moabot kanimo ang gipasidaan sa maong libro. ¹⁹Tungod kay nalukmay ang imong kasingkasing ug nagbasol ka atubangan ni Yahweh pagkadungog mo sa akong gisulti batok niining dapita ug sa taga dinhi nga mabiniyaan ug tinunglo kini. Imong gigisi ang sapot ug mihilak ka sa akong atubangan. Busa, gidungog ko ikaw, misingon si Yahweh. ²⁰Mokuyog ka sa imong kagikanan. Mamatay ka ug ilubong nga malinawon. Dili makita sa imong mata ang bisag unsang katalagman nga akong ipadala niining dapita.'"

Gireporma ni Yosias ang Kasabotan

23¹Gipatawag sa hari ang tanang pangulo sa Juda ug sa Jerusalem. ²Dayon misaka siya sa Templo ni Yahweh ug misunod ang katawhan sa Juda ug Jerusalem. Nanguyog kaniya ang mga propeta, ug ang tibuok katawhan, gikan sa kinabataan hangtod sa labing tigulang. Dihang natapok na ang tanan, gibasa sa hari ang Basahon sa Balaod nga nakit-an sa Templo ni Yahweh.

³Nagtindog ang hari sa kilid sa haligi ug gilig-on niya ang kasabotan atubangan ni Yahweh. Nanumpa siya pagsunod niini. Sa kinasingkasing ug sa tibuok kalag iyang sundon ang mga sugo, pagtulon-an ug pamaagi ni Yahweh. Tumanon niya ang kasabotan sumala sa nasulat sa Basahon ug nanumpa uban kaniya ang tibuok katawhan.

⁴Nagsugo ang hari sa pangulong pari nga si Helkias, sa uban pang

pari nga ubos og ranggo, ug sa tanang gwardiya sa pultahan nga ipagawas ang tanang butang nga gipahimo alang sa Baal, Asera ug sa mga bitoon sa langit. Gipasunog sa hari kining tanan gawas sa Jerusalem, sa bakan-ti nga kayutaan sa Kidron, ug gipadala ang abo sa Betel.

⁵Gipalayas ni Josias ang mga paganong pari nga gipili sa mga hari sa Juda nga mohalad sa mga gasa sa mga alampoanan sa bungtod sa nagkalain-laing syudad sa Juda ug sa mga kasikbit sa Jerusalem; ang mga naghalad og insenso sa Baal, sa adlaw, sa bulan, sa mga bitoon ug sa tibuok kalangitan. ⁶Gipagawas sa Jerusalem ang balaang haligi sa Templo ni Yahweh ug gidala sa suba sa Kidron unya, gisunog. Gilabay ang abo sa lubnganan sa mga ordinaryong tawo.

⁷Gipaguba sa hari ang gipuy-an sa mga bayot nga puta (sama sa gibuhat sa kulto sa Asera). Gihimo nila sa sulod sa Templo ni Yahweh ang pagputa diin atoa ang mga babaye naghablon sa bandana alang sa Asera sa maong templo.

⁸Pagkahuman, gipaadto niya sa Jerusalem ang tanang pari diha sa syudad sa Juda. Gigun-ob niya ang tanang alampoanan sa bungtod nga gihalaran nila sa mga gasa gikan sa habagatan sa Berseba hangtod sa amihanan sa Geba. Gibungkag niya ang Alampoanan sa mga Pultahan nga diha sa baba sa ganghaan ni Josue, ang gobernador sa syudad. Diha ni sa walang bahin sa pultahan sa syudad.

⁹Ang mga pari nga nakaalagad sa mga alampoanan sa bungtod mahimong mokaon sa pan nga dili gipabuto sama sa mga pari sa Jerusalem, apan dili sila makahalad og mga sa-kripisyo sa Templo ni Yahweh.

¹⁰Gipaguba sa hari ang dapit nga gitawag og Tapet sa Walog sa Ben-hinom aron wala nay magsunog sa ilang anak nga lala-

ki ug babaye sumala sa tulumanon ni Molek. ¹¹ Gikuha niya sa ganghaan sa Balay ni Yahweh ang mga kabayo nga gipahinungod sa mga hari sa Juda alang sa adlaw nga diha sa may hawanan, duol sa balay ni Natanmelek, usa ka opisyal sa palasyo. Gisunog ang mga karwahe nga gihalad alang sa adlaw. ¹² Adunay mga alampoanan nga gipabarog sa mga hari sa Juda sa atop sa palasyo ni Ahaz. May mga alampoanan usab nga gihimo ni Manases sa duha ka patyo sa Balay ni Yahweh. Gipabungkag kini Josias ang tanan hangtod nga napulbos ug gipalabay sa suba sa Kidron.

¹³ Giguba sa hari ang mga alampoanan sa bungtod nga nag-atubang sa Jerusalem sa may habagatan sa Bukid sa mga Olibo nga gipabarog ni Solomon, hari sa Israel alang kang Astarte, ang diyos sa mga Sidonio; kang Kemos, ang diyos sa Moab; ug kang Milkom, ang diyos sa mga Amonita. ¹⁴ Gidugmok sa hari ang mga balaang bato, giputol ang mga balaang haligi ug gitamokan ug bukog sa tawo ang maong dapit aron mahugaw.

• ¹⁵ Diha usab ang altar sa Betel nga nahimutangan sa alampoanan nga gipabarog ni Jeroboam, hari sa Israel. Gihimo dinhi sa katawhan sa Israel ang kulto nga gidid-an ni Yahweh. Gibungkag sa hari ang altar ug ang alampoanan. Gisunog niya ug gidugmok ang altar ug gisunog usab ang balaang haligi. ¹⁶ Paglingilingi ni Josias, nakakita siyag mga nitso sa bukid. Gipakalot niya ang mga bukog ug gipasunog sa alampoanan. Busa, natuman ang pulong ni Yahweh nga gipahayag sa tawo sa Diyos samtang nagbarog si Jeroboam tupad sa alampoanan sa usa ka pyesta. Nakita ni Josias ang lubnganan niining tawo sa Diyos. ¹⁷ Ug miingon siya: “Unsa kanang bantayog nga akong nakita?” Miingon kaniya ang taga siyudad: “Kana ang lubnganan sa tawo sa Diyos nga miabot gikan sa Juda pagsulsti sa imong gibuhat karon sa alampoanan sa Betel.” ¹⁸ Misugo ang hari: “Pasagding malinawon ang iyang mga bukog.” Busa, wala hilabti ang iyang mga bukog, uban sa mga bukog sa propeta nga taga Samaria.

¹⁹ Gipangguba usab ni Josias ang tanang templo sa bungtod sa mga syudad sa

Samaria nga gikasuk-an pag-ayo ni Yahweh, nga tinukod sa mga hari sa Israel. Giguba ang tanan sa hari sama sa gibuhat niya sa templo sa Betel.

²⁰ Gipamatay niya sa alampoanan ang tanang pari sa mga alampoanan sa bungtod nga nakaplagan didto ug nagsunog og mga bukog sa tawo sa mga alampoanan. Dayon mibalik siya sa Jerusalem.

²¹ Nagmando ang hari sa tibuok katawhan: “Saulogon ang Pyangilin sa Pagsaylo aron pagpasidungog kang Yahweh nga inyong Diyos, sumala sa nasulat niining Libro sa Kasabotan.”

²² Wala pay Pangilin sa Pagsaylo nga gisaulog sama niini sa panahon sa mga Maghuhukom nga nagdumala sa Israel, o sa panahon sa mga hari sa Israel ug Juda. ²³ Gisaulog ang Pangilin sa Pasaylo didto Jerusalem sa ika-18 ka tuig ni Hari Josias.

²⁴ Gisunod ni Josias ang tanang gisulti sa Balaod nga nasulat sa basahon nga nakit-an sa pari nga si Helkias, sa Templo ni Yahweh. Gipanghipos niya ang mga barangan, espiritista, ang mga diyosdiyos, ug ang tanang malaw-ayng butang nga makिता sa kayutaan sa Juda ug Jerusalem.

²⁵ Sukad masukad wala pay hari nga sama kaniya, nga kinasingkasing mibalik kang Yahweh, ug sa tibuok niyang kalag ug kusog, misunod sa tanang Balaod ni Moises ug wala nay nakita nga sama kaniya pag-usab.

²⁶ Bisan pa niini wala gihapon kuhaa ni Yahweh ang nagdilaab niyang kasilag batok sa Juda tungod sa makalagot nga binuhatan ni Manases. ²⁷ Busa, miingon si Yahweh: “Ipahilayo ko sa akong atubangan ang Juda, sama sa pagpahilayo ko sa Israel. Dili ko na isipon ang Jerusalem nga akong piniiling siyudad ni ang Templo diin akong giingon nga magpabilin ang akong Ngalan.”

• ²⁸ Ang uban pa nga hitabo mahitungod ni Josias ug ang tanan niyang binuhatan nasulat sa basahon sa Mga Panghitabo sa Mga Hari sa Juda. ²⁹ Sa maong panahon, mitabok sa suba sa Eufrates si Paroon Neko sa Ehipto aron pagpakig-abin sa hari sa Asiria. Migawas si Hari Josias aron magkharong kaniya. Apan gipatay siya ni Neko sa Megido pagkatagbo nila. ³⁰ Gikan sa Megido gidala sa mga ulipon ni Josias

• **23.15** Ang inamay nga pagkaut-ot sa Imperyo sa Asiria, higayon alang ni Yosias pag-ilog-balik sa kayutaan sa Amihanang Israel nga nahimong lalawigan sa Asiria, sa gatosan ka tuig nga mila-bay. Gipangguba sab ang tanang halaran sa mga diodsios ug ang tulumanon nga nasupak sa kasuguan ni Yahweh.

Sulod sa pipila ka tuig, gitooan sa mga propeta nga dili na mahinayon ang gipahibalong hulga ni Yahweh bahin sa hingpit nga kagun-

oban sa Israel. Gilantaw sa mga propeta nga kad-tong gihimo ni Yosias pag-ilog-balik sa kayutaan nila, timailhan nga ang Juda ug Israel hiusahan na sa Mesiyas, isip katawhan nga may Kasabotan (Jer 31:31).

• **28.** Si Yosias ang hari nga repormista, namatay tungod sa politikanhong sayop. Sulod sa kapid-an ka siglo ang Israel naipit taliwala sa Ehipto ug Asiria. Ang Asiria labing

ang patay niyang lawas ngadto sa Jerusalem sakay sa karwahe. Gilubong siya sa iyang lubnganan. Unya, gikuha sa katawhan si Joacaz ang anak ni Josias ug gihilogan ug lana. Gihimo siya nga hari puli sa iyang amahan.

Mga anak ni Josias

³¹ Gawhaag tulo ang panuigon ni Joacaz sa pagsugod niyag hari ug naghari siya sa Jerusalem sulod sa tulo ka bulan. Si Hamital nga anak ni Jeremias sa Libna ang iyang inahan. ³² Gibuhat niya ang daotan sa pananaw ni Yahweh, sama sa iyang katigulangan. ³³ Gikadenahan ni Paraon Neko si Joacaz sa Ribla, sa yuta sa Hamat kay dili niya buot nga maghari kini sa Jerusalem. Gipabuhisan niya ang yuta og ¹⁰⁰ ka baretang plata ug napulo ka bulawan. ³⁴ Unya, gibutang nga hari si Eliakim, anak ni Josias, puli sa iyang amahan, ug giilisag Joakim ang iyang ngalan. Gipakuyog niya si Joacaz ug gidala sa Ehipto diin namatay siya.

³⁵ Gibayaran ni Joakim og plata ug bulawan si Paraon sumala sa gipangayo niini. Aron mabayran ang maong buhis, gipahamtangan niya og buhis ang kayutaan. Kinahanglang magbayad sa bayranan ang matag usa sumala sa gidaghanon sa iyang kabtangan. Busa, gipaningil ni Joakim sa tibuok katawhan ang bulawan ug plata nga ihatag kang Paraon.

³⁶ Gawhaag lima ka tuig ang idad ni Joakim sa pagsugod niyag hari ug 11 ka tuig siya naghari sa Jerusalem. Si

Zobida anak ni Pedayas sa Ruma ang iyang inahan. ³⁷ Gibuhat niya ang daotan sa panan-aw ni Yahweh sama sa iyang kagikanan.

Ang pagsulong ni Nabucodonosor

24 ¹ Niadtong panahona, gisulong ni Nabucodonosor, hari sa Babilonia, ang yuta. Sulod sa tulo ka tuig naulipon niya si Joakim nga unya, mirebeldi.

² Nagpadala si Yahweh og panon sa mga Kaldeo, Arameo, Moabita ug Amonita batak kang Yoakim. Gisulong nila ang kayutaan sa Juda ug gigun-ob sumala sa pulong ni Yahweh nga gisulti pinaagi sa mga alagad nga propeta.

³ Nahitabo kining tanan tungod sa sugo ni Yahweh. Buot niyang papahawaon ang katawhan sa Juda tungod sa mga sala ni Manases ug sa tanan niyang binuhatan; ⁴ ug tungod sa dugo sa walay sala nga gipabanaw ug mipuno sa tibuok Jerusalem. Tungod niing tanan, wala sila pasayloa ni Yahweh.

⁵ Ang ubang hitabo mahitungod kang Joakim ug ang tanan niyang gibuhat, nasulat sa basahon sa Mga Panghitabo sa Mga Hari sa Juda. ⁶ Namatay si Joakim ug mipahulay uban sa iyang kagikanan. Si Joakin nga iyang anak mipuli kaniya.

⁷ Wala na mopahilayo sa kaugalingon niyang yuta ang hari sa Ehipto kay naangkong na sa hari sa Babilonia ang tanang kayutaan gikan sa suba sa Ehipto hangtod sa suba sa Eufrates.

Ang unang paghingilin

⁸ Napulog walo ka tuig ang idad ni Joakin pagpuli niya sa iyang amahan. Tulo ka bulan siyang naghari sa Jerusalem. Si Nehustan, anak ni Elnatan sa Jerusalem, ang iyang inahan. ⁹ Gibuhat niya ang daotan sa pananaw ni Yahweh, sama sa iyang amahan.

bangis ug pintas nga nasod adtong panahona. Dihang gisugdan na ang paglumpag sa Babilonia, ang gahom sa Asiria, ang Ehipto nabalaka sa pagtumaw ining bag-o ug gamhanang nasod ug nagtinguha pagtabang sa Asiria nga ining panahona, luya na.

Misupak si Yosias kay dugay ra silang nagtinguha pagpukan ining "bangis nga nasod" (basaha ang mga panagna ni Nahum).

Nganong gitugtan man sa Diyos ang kamatayon ni Yosias, ang balaang hari sa kausaban? Dako ni nga pangutana ug nakapahasol pagayo sa mga Judio nga tungod ini mas gipalabi pa sa tigsulat ining basahona, ang pagpakahilom kay sa pagsulay og tubag sa pangutana. Human sa taas nga panahon gihatagan nilag

katarongan ang kamatayon ni Yosias tungod sa sayop nga iyang nahimo (2 Kro 35:21). Ang iyang kamatayon nagdasig sa dakong panagna sa Zac 12:10. Ug, sa Biblia ang ngalan nga Megido nahimong simbolo sa tunglo (Reb 16:16).

• **24.8** Ang pagkagun-ob sa gingharian sa Juda nabutang sa duha ka yugto
– sa 598, B.C., si Yoakim nga hari, bag-o pang namatay. Ang anak niya nga si Yoakin, misurender sa gibanatan mga syudad. Giabog ug ginghingilan ang taas nga hut-ong sa mga Israelita sa Babilonia. Gipugos pagtudlo sa taga Caldea (Babilonia) si Sedekias nga mahimong hari.

¹⁰ Miabot sa maong panahon, ang mga opisyal ni Nabucodonosor, hari sa Babilonia, aron sulngon ang Jerusalem ug gilibtan niya ang syudad. ¹¹ Miabot sab si Nabucodonosor ug ang iyang mga tawo pagsulong sa syudad.

¹² Miampo kang Nabucodonosor si Joakin nga hari sa Juda, uban ang iyang inahan, mga sulugoon, mga pangulo ug mga opisyal sa palasyo. Sa ikawalo ka tuig sa paghari ni Nabucodonosor, gibilanggo niya si Joakin. ¹³ Gipanguha ang kabtangan sa Templo ni Yahweh ug sa palasyo sa Hari. Giguba usab ang tanang hini-mog bulawan nga gibuhat ni Solomon, hari sa Israel, alang sa altar ni Yahweh. Busa, natuman ang pulong ni Yahweh.

¹⁴ Gibihag ni Nabucodonosor ang tanang pangulo ug inilang tawo, ang mga panday ug mga trabahanti, ang tanang lalaking isog ug manggugubat. 10,000 ang tanang gibihag ngadto sa Babilonia. Ang mga ordinaryong tawo lang ang nahibilin. ¹⁵ Gibihag ni Nabucodonosor si Joakin, ang inahan ug mga asawa; ang mga opisyal sa palasyo ug ang inilang tawo sa kayutaan.

¹⁶ Gipalalin sa Babilonia ni Nabucodonosor, hari sa Babilonia, ang 7,000 nga inila ug mapuslanong mga tawo, 1,000 ka panday ug trabahanti ug tanang isog nga manggugubat.

¹⁷ Gihimo niyang hari sa Jerusalem si Matanias, uyoan ni Joakin nga mi-

puli niini ug giilisag Sedekias ang iyang ngalan.

¹⁸ Gawhaag usa ka tuig ang idad ni Sedekias paghari niya sa Jerusalem. Si Hamutal, anak ni Jeremias sa Libna ang iyang inahan. ¹⁹ Gibuhat niya ang daotan sa panan-aw ni Yahweh, ingon sa gibuhat ni Joakin. ²⁰ Busa, nasuko si Yahweh sa Jerusalem ug Juda, hangtod nga gipalayas kini niya sa iyang atubangan.

Giangkon ug gigun-ob sa mga Kaldeo ang Jerusalem

Mirebelde si Sedekiasbatoksa hari sa Babilonia.

25 ¹ Sa ikasiyam ka tuig nga paghari ni Sedekias, sa ika-10 ka adlaw sa ika-10 ka bulan, miabot sa Jerusalem si Nabucodonosor, hari sa Babilonia, uban sa tibuok kasundalohan. Nagkampo sila gawas sa syudad ug naghimog mga trinsera sa palibot. ² Giliyokan ang syudad hangtod sa ika-11 ka tuig ni Sedekias.

³ Sa ikasiyam ka adlaw sa ikaupat ka bulan, hilabihan ang gutom sa syudad. Walay pan nga makaon ang katawhan. ⁴ Busa, pagkabuslot sa paril sa syudad, nangikyas paingon sa Araba sa kangitngit sa kagabhion ang tibuok panon sa Juda. Miabot sila sa ganghaan taliwala sa duha ka paril duol sa hardin sa hari. Nagliyok pa sa syudad ang mga Kaldeo. Miikyas sila paingon sa Araba. ⁵ Gigukod sa mga Kaldeo si Hari Sedekias. Naapsan siya

– 587. B.C. Si Sedekias mirebeldi batok sa taga Caldea nga misulong aron paggun-ob sa Jerusalem ug sa Templo. Mao ni ang ikaduhang yugto sa pagbihag sa Babilonia.

Giingon sa Biblia nga kining pagkapukan, dili unta mahitabo, (lakip na ang Samaria), kon wala pa modaghan ang mga sala sa katawhan ug ang ilang pagsukol sa Diyos, – kay ang Diyos maunongon man sa kasabotan. Sa kaposang higayon, maluwas unta ang tanan kon naminaw pa si Sedekias sa pahimangno ni propeta Jeremias (Jer 38).

Hinuon, bisag nahugno ug nawala ang tanang paglaom, ang nasod sa mga Judio mabangon pag-usab, 60 ka tuig gikan sa iyang

pagkapayhag. Ang kasaysayan nagsulti kana-to nga ang dagkong Imperyo sa mga Heteo, sa Asiria, sa Babilonia – mahanaw sa hangtod. Mao ray atong makita ang ilang mga estatuwa ug ubang kabilin, human sa 13 ka siglo nga laktod silang nalimtan sa kasaysayan. Ang katawhan sa Juda mabalik sa ilang yuta; naputli ug nalig-on gumikan sa grabing mga pagsulay ug dinasig sa mga propeta. Mabalik sila nga naglantaw sa Bag-ong kasabotan; mas matinud-anon na ug mas maamgohon uban sa Diyos. Mibalik sila gikan sa pagkabihag ubos sa pagdumala ni Zorobabel nga kaliwat ni Hari Yoakin, ug katigulangan ni Jesus.

sa walog sa Jerico. Unya, nabulag ka-niya ug nagkatibulaag ang tibukok ka-sundalohan.

⁶Nabihag sa mga Kaldeo ang hari ug gidala siya sa Ribla sa yuta ni Hamat. Didto siya gisiloti sa hari sa Babilonia. ⁷Gipatay sa hari sa Babilonia sa atubangan niya ang iyang mga anak nga lalaki. Pagkahuman, gilugit ang iyang mata, gigapos sa duha ka kadenang bronse ug gidala sa Babilonia.

⁸Sa ikapito ka adlaw sa ikalimang bulan sa ika-19 ka tuig ni Nabucodonosor, hari sa Babilonia, gisulod ni Nabuzaradan, pangulo sa mga gwardiya ug opisyal sa hari sa Babilonia ang Jerusalem. ⁹Gisunog niini ang Templo ni Yahweh, ang palasyo sa hari ug ang tanang bililhong butang sa Jerusalem. ¹⁰Giguba sa mga sundalo nga Kaldeo nga gipangulohan sa pangulo sa mga gwardiya ang tanang paril nga naglibot sa Jerusalem.

¹¹Gibihag ug gidala ni Nabuzaradan, pangulo sa mga gwardiya, ang pipila sa labing kabos sa katawhan nga nahibilin. ¹²Apan gibiyaan ang kinaubsan ug ordinaryong tawo aron motrabaho sa mga ubasan ug magbugwal sa yuta.

¹³Giguba sa mga Kaldeo ang mga haliging tumbaga, mga tungtonganan, ug ang dagat nga tumbaga, sulod sa Templo ni Yahweh ug gidala sa Babilonia.

Ikaduhang paghingilin

¹⁴Gipas-an usab nila ang mga kaldero, pala, pangputol sa pabulo, mga kutsara ug

tanang butang nga bronse nga gigamit sa alampoanan. ¹⁵Gikuha sa mga pangulo sa gwardiya ang mga insensaryo, mga planggana nga gigamit pagbendita, ug ang tanang hinimo sa bulawan o plata.

¹⁶Ang duha ka haligi, ang Dagat ug ang mga patonganan nga gipahimo ni Hari Solomon alang sa Templo ni Yahweh – dili matimbang ang gibug-aton sa tanang bronse. ¹⁷May gitason nga 18 ka tiil ang matag haligi. May gibag-on nga upat ka tiil ug hawang ang sulod. Sa ibabaw sa matag usa may kapitel nga bronse, lima ka tiil ang gitason. Gilikosan kini og pukot nga gidayandayanang mga prutas nga granadang bronse.

¹⁸Gidala usab nga bihag sa mga pangulo sa gwardiya ang pangulong pari, si Serayas, ug ang luyoluyo niya nga si Sofonias, lakip ang tulo ka gwardiya sa pultahan.

¹⁹Gikuha diha sa syudad ang opisyal nga pangulo sa kasundalohan, ug lima ka magtatambag sa hari nga nakita sa syudad, lakip ang sekretaryo sa pangulo nga nagdumala sa pagpanglista sa mga sundalo ug 60 ka tawo niini nga nakit-an sa

syudad. ²⁰ Gikuha kining tanan ni Nabuzaradan ug gidala sa hari sa Babilonia didto sa Ribla. ²¹ Gipapatay sila sa hari sa Babilonia didto sa Ribla sa kayutaan sa Hamat. Busa, nabihag ang Juda, layo sa kaugalingong yuta.

Gedalias, gobernador sa Juda

²² Sa nahibiling katawhan sa Juda nga gibiyaan ni Nabucodonosor, hari sa Babilonia, gipili niyang gobernador si Gedalias, anak ni Ahikam nga anak usab ni Safan. ²³ Dihang nabalitaan sa mga pangulo sa kasundalohan ug sa ilang mga tawo nga si Gedalias ang gitudlo sa hari sa Babilonia isip gobernador, giadto nila si Gedalias sa Mizpa. Mao kini ang ilang mga ngalan: si Ismael nga anak ni Netanias, si Yohanan nga anak ni Karea, si Serayas nga anak ni Tanhumet nga Netofita, si Yazanias nga anak sa Maakati, ug ang ilang mga sakop. ²⁴ Misaad si Gedalias ug miingon kanila ug sa ilang mga sakop: "Ayawg kahadlok pagpasakop sa mga Kaldeo. Pabilin kamo sa kayutaan, alagari ang hari sa Babilonia ug magmalipayon kamo."

²⁵ Apan sa ikapito ka bulan, si Ismael nga anak ni Netanias, anak ni Elisama, kapamilya sa hari, miabot uban sa 10 ka sakop, ug gipatay si Gedalias lakip ang mga taga Juda ug mga Kaldeo nga kauban niini sa Mizpa. ²⁶ Busa, miikyas sa Ehipto ang tibuok katawhan, gikan sa kinadak-an ngadto sa kinagamyan, kauban ang mga pangulo sa kasundalohan, tungod sa kahadlok sa mga Kaldeo.

²⁷ Sa ika-37 ka tuig sa paghingilin kang Joakin nga hari sa Juda, misugod paghari si Evil-Merodak, hari sa Babilonia, ug sa maong tuig sa ika-27 ka adlaw sa ika-12 ka bulan, naluoy siya kang Joakin. Iya kining gipagawas sa bilanggoan. ²⁸ Maluluyon siyang nakigsulti kang Joakin. Gihatagan siya og mas madungganon nga pagtagad ni Evil-Merodak, hari sa Babilonia, kay sa ubang hari nga kauban niya. ²⁹ Gihubo ni Joakin ang sapot agig bilanggo ug nakigsalo sa hari sa nahibiling mga adlaw sa iyang kinabuhi.

³⁰ Adlaw-adlaw siyang gisustentohan sa hari sa Babilonia sa tibuok niyang kinabuhi.